

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษา ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก

สารนิพนธ์
ของ
สุรรัตน์ คำฝอย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มีนาคม 2549

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษา ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก

สารนิพนธ์
ของ
สุรวิทย์ คำฝอย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มีนาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษา ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก

บทคัดย่อ
ของ
สุรรัตน์ คำฝอย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มีนาคม 2549

สุริรัตน์ คำฟอย. (2549). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการ
บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.อรรวรรณ ตันนท์เจริญรัตน์

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์และความสามารถทำนายความสามารถ
ในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา
จังหวัดนครนายก ปัจจัยที่ศึกษาได้แก่ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาด
สถานศึกษา คุณลักษณะผู้บริหารและคุณลักษณะของครูผู้สอน ส่วนความสามารถในการปฏิบัติงานตาม
กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเตรียมความพร้อม 2) ด้านการ
จัดทำหลักสูตร 3) ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร 4) ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร
5) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และ 6) ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ
ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน และครูผู้สอน จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถาม
คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน และความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการ
บริหารหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบ
พหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระ (Enter) และแบบขั้นตอน (Stepwise)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก อยู่ในระดับสูงกว่าระดับปานกลางทุกด้าน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. คุณลักษณะของผู้บริหารและคุณลักษณะของครูผู้สอนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง
กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยรวม
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .841$ และ $.882$ ตามลำดับ)

3. คุณลักษณะของผู้บริหารและคุณลักษณะของครูผู้สอนสามารถทำนายความสามารถ
ในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาทุกด้านได้อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถร่วมกันอธิบายความสามารถในด้านการเตรียมความพร้อมของ
สถานศึกษาได้ 73.4 % ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ 77.8 % ด้านการวางแผนดำเนินการ
บริหารหลักสูตรได้ 60.5 % ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรได้ 68.8 % ด้านการนิเทศ กำกับ
ติดตาม ประเมินผลได้ 63.3 % และด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ได้ 61.2 %

4. คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน และขนาดสถานศึกษาระดับกลาง
สามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
ด้านการเตรียมความพร้อมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวน
ของความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาได้ 73.4 %

**FACTORS RELATED TO COMPETENCIES IN SCHOOL CURRICULUM
MANAGEMENT PRACTICES IN SECONDARY SCHOOLS,
NAKHONNAYOK PROVINCE**

**AN ABSTRACT
BY
SUREERAT KOMFOI**

**Present in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University**

March 2006

Sureerat Komfoi. (2006). *Factors Related to Competencies in School Curriculum Management Practices in Secondary School, Nakhonnayok Province*. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Asst. Prof. Dr. Orawan Tancharoenrat.

The purpose of this research was to study the factors related to and could predict competencies in school curriculum management practices in secondary schools, Nakhonnayok Province. The factors under studied included status, education level, work experience, schools size, principal characteristics and teacher characteristics. The competencies in school curriculum management practices consisted of 6 aspects: 1) preparation; 2) curriculum construction; 3) curriculum management planning; 4) curriculum management implementation; 5) supervision monitoring, follow-up and evaluation; and 6) conclusion of curriculum implementation. The samples were 55 school principals and 220 teachers of secondary schools in Nakhonnayok Province. The instrument used for data collection was a checklist and five-point rating scale questionnaire with a Cronbach alpha of .95. The statistics used to analyze data were the percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings of the research were as follows :

1. The competencies in school curriculum management practices in secondary school, Nakhonnayok Province in every aspect was significantly higher than the moderate level at .01 level.

2. The principal characteristics and teacher characteristics were positively related to the competencies in school curriculum management practices at .01 level ($r = .841$ and $.882$ respectively)

3. The principal characteristics and teacher characteristics were found to predict every aspect of the competencies in school curriculum management practices at .01 level. These two variables combined accounted for 73.4% of the variance associated with the preparation aspect, 77.8% of the curriculum construction, 60.5% of the curriculum management planning 68.8% of the curriculum management implementation, 63.3% of the supervision monitoring, follow-up and evaluation and 61.2% of the conclusion of curriculum implementation.

4. The principal characteristics, teacher characteristics, and medium-sized school were found to predict significantly the preparation aspect of the competencies in school curriculum management practices at .01 level. The two variables combined accounted for 73.4% of the curriculum management practices as a whole.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการ
บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก ของ
สุรรัตน์ คำฟอย ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณณ ตันท์เจริญรัตน์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

.....กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณณ ตันท์เจริญรัตน์)

.....กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ)

วันที่ เดือน มีนาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี เป็นเพราะได้รับความกรุณาอย่างยิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรวรรณ ตันท์เจริญรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ กรรมการ ในการสอบสารนิพนธ์ซึ่งได้ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ในการพัฒนาเครื่องมือจากคณะกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทร์ศิลา ผู้อำนวยการสุพล พรหมประเสริฐ นางชุตติมา ทองวัฒนพร และนางสาวนัยนา พระชาติ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทำให้เครื่องมือมีความ สมบูรณ์ถูกต้องยิ่งขึ้น พร้อมทั้งขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การนครนายกที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบ แบบสอบถามอย่างสมบูรณ์

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษาดลอดจนเพื่อนร่วมรุ่น และเพื่อนร่วมงานทุก ๆ ท่าน ที่มีส่วนในการอำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตา บุษบาแต่บิดา มารดา ครู-อาจารย์ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและผู้มีพระคุณทุกท่าน

สุวีรัตน์ คำฟอย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานในการวิจัย.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
หลักสูตรสถานศึกษา.....	13
ความหมายของหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษา.....	14
หลักการของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา.....	16
จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา.....	16
สรุปผลการสัมมนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครนายก ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร.....	17
ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา.....	22
คุณลักษณะของผู้บริหารและคุณลักษณะของครูผู้สอน.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	50
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	50
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	74
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	74
สมมติฐานการวิจัย.....	74
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	74
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
อภิปรายผล.....	77
ข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก.....	84
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	109

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามสถานศึกษา.....	51
2 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา.....	58
3 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของ ประสพการณ์ในการทำงาน คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน และความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก.....	59
4 การเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษากับระดับปานกลาง ($\mu = 3$)	60
5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ของปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติ งานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียม ความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการ วางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และด้านการสรุปผล การดำเนินงาน.....	61
6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ แต่ละด้านที่ร่วมกันทำนาย ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์ การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธี Enter	62
7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการ ปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการ เตรียมความพร้อมของสถานศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบ พหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise)	63
8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ แต่ละด้านที่ร่วมกันทำนาย ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์ การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธี Enter	64

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
9 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน(Stepwise)	65
10 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ แต่ละด้านที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตรด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธี Enter	66
11 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตรด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise)	67
12 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ แต่ละด้านที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธี Enter	68
13 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise)	69
14 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ แต่ละด้านที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธี Enter	70
15 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise).....	71

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
16 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ แต่ละด้านที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาด้านการสรุปผลการดำเนินงานด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธี Enter	72
17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสรุปผลการดำเนินงานด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise)	73

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 แสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	12
-------------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาบุคลากรในชาติของทุกประเทศ เป็นการเตรียมคนของตนให้เป็นการกำลังสำคัญที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง เครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจำต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายด้าน การจัดการศึกษาของไทยในระยะเวลาที่สามทศวรรษที่ผ่านมา มีระบบและโครงสร้างทางการศึกษาที่เข้าใจว่าเอื้อต่อการพัฒนาประเทศนั้น แท้ที่จริงเป็นเพียงการผลิตกำลังคนให้กับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มุ่งสร้างความเจริญเติบโตของภาคเศรษฐกิจเท่านั้น (กัลยานี ปฏิมาพรเทพ. 2542: 2) ดังที่ ศ.ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้เคยวิพากษ์การศึกษาไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่าเป็นเพียงแค่ “เครื่องมือเตรียมคนเข้าสู่โรงงาน” อีกทั้งยังเป็นการศึกษาระบบแพ็คตัดออก โดยสามารถแสดงออกได้อย่างเด่นชัดเป็นรูปพีระมิด โดยฐานล่างซึ่งเป็นเด็กเล็กหรือเด็กยากจนถูกคัดออกจากระบบการศึกษาที่สูงขึ้นไปเป็นลำดับขั้นจนถึงยอดแหลมพีระมิดที่มีคนส่วนน้อยที่สามารถไต่เต้าขึ้นไปถึงระดับอุดมศึกษาได้ แล้วเด็กที่ถูกคัดออกเหล่านี้ก็ออกไปเผชิญชะตากรรม ซึ่งแวดล้อมด้วยสภาวะอันเลวร้าย ก่อให้เกิดปัญหาสังคมอย่างมากมาย ดังที่ปรากฏเป็นข่าวให้ได้ยินได้ฟังกันอยู่ทุกวัน ที่ร้ายที่สุดเห็นจะได้แก่การศึกษาที่ทำให้เกิดการละทิ้งชุมชน ละทิ้งถิ่นฐาน การศึกษาไม่สามารถนำไปสร้างฐานของชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศให้มีความเข้มแข็งได้ (กัลยานี ปฏิมาพรเทพ. 2542: 2)

จากบริบทดังกล่าวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของประเทศครั้งใหญ่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545–2549) ซึ่งเป็นแผนที่ใช้ในปัจจุบันที่มุ่งให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและสังคมได้อย่างแท้จริง ความพยายามที่จะพัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายสู่การสร้างคน จึงต้องอาศัยการระดมความคิดเห็น ความเข้าใจ และความร่วมมืออย่างหลากหลาย

แนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาการศึกษาของประเทศไปสู่จุดมุ่งหมายดังกล่าวก็คือ “การปฏิรูปการศึกษา” ที่จำเป็นจะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้คนไทยเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก (กรมวิชาการ. 2544: 1) ด้วยวิสัยทัศน์ของรัฐที่เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อการสร้างคน บูรณาการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้ และนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างงาน สร้างเยาวชนให้มีความรู้คู่กับการทำงานเพื่อช่วยกอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นการสร้างชาติให้มั่นคงได้อย่างยั่งยืน กระทรวงศึกษาธิการจึงเห็นสมควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้น (กรมวิชาการ. 2544: 2)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทย มีความสมบูรณ์และสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและอารมณ์ มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หลักการสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตความเหมาะสมของการจัดสาระการเรียนรู้ เวลาและเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน ความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ความยืดหยุ่น หลากหลาย สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม ประเทศชาติ สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์จากการศึกษาทุกรูปแบบ ความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการศึกษา การเสริมสร้างเอกภาพของชาติ ความพอดีระหว่างความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งการให้ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดอย่างต่อเนื่อง 12 ปี แบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นคุณภาพของผลการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ซึ่งจะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนหลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้ ทั้งในระดับหลักสูตร ระดับกลุ่มวิชาแต่ละช่วงชั้น เพื่อใช้เป็นตัวกำหนดคุณภาพของผู้เรียนและเป็นเป้าหมายในการพัฒนาการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นแนวทางในการตรวจสอบและประเมินผลคุณภาพของการจัดกระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการของสถานศึกษา (กรมวิชาการ. 2544: 2)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรเชิงกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาของชาติและผลักดันให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมความรู้ โดยมุ่งให้เป็นหลักสูตรที่เอาไปใช้แล้วจะสามารถสะท้อนสภาพความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา และท้องถิ่น ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะเอื้อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนและโรงเรียน สามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ (สุภรณ์ สภาพงศ์. 2545: 19-20)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้สถานศึกษาต้องจัดทำสาระของหลักสูตร และต้องบริหารจัดการหลักสูตรในสถานศึกษาด้วยตนเอง มีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุก ๆ ด้านร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งในภาพรวมจะก่อให้เกิดความหลากหลายในทางปฏิบัติอย่างมาก แม้ว่าจะมีข้อกำหนดให้ดำเนินตามนโยบายเดียวกัน กรมวิชาการจึงได้จัดทำแนวทางการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาได้แนวคิดในการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ. 2545: 1-2) ซึ่งสถานศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานและสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี (วัฒนาพร ระเบียบทุกข์. 2545: 3)

หลักสูตรสถานศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตร ผลผลิตจากการบริหารจัดการหลักสูตรจะนำมาเสนอในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาทราบว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างไร ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการสร้าง

ความเข้าใจ ความร่วมมือ การประสานงาน และการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ. 2545:4) การที่หลักสูตรสถานศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากนักน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารจัดการนำหลักสูตรสถานศึกษาดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุผลสูงสุด ซึ่งการจัดการศึกษาตามหลักสูตรจะประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว นั้น สิ่งสำคัญยิ่งก็คือ คุณภาพของครู ถือเป็นตัวแปรที่สำคัญในการพัฒนา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง ถ้าหากขาดความรู้ความเข้าใจที่ถ่องแท้แล้ว การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาก็จะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (ถวัลย์ มาศจรัส. 2545: 4) ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นกลไกสำคัญที่สุดที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จตามแนวทางที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดไว้ (จันทร์พร พรหมานนท์. 2546: 63)

เพื่อให้กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องมีส่วนร่วมรับภาระตามบทบาทหน้าที่ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2544: 5) ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ มุ่งมั่นที่จะสร้างระบบคุณภาพให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา กำหนดทิศทางและนโยบายที่ชัดเจน ปรับปรุงยกระดับมาตรฐาน กำหนดขั้นตอนการทำงาน รวมทั้งจัดทำ คู่มือการปฏิบัติงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ สร้างความร่วมมือ และประสานงานกับทุกส่วนทุกฝ่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้องค์กร สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและการทำงานของครูสอน พัฒนาบุคลากรให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและการทำงานของครูสอน พัฒนาบุคลากรให้มีนิสัยแห่งคุณภาพ ได้แก่ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การทำงานเป็นทีม การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและการมีส่วนร่วม รวมทั้งให้มีความสามารถทั้งในสาระที่เรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนการแนะแนว การวิจัยในชั้นเรียน การนิเทศภายใน พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และระดมสรรพกำลังจากชุมชนเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจากผู้บอกเป็นผู้จัดการเรียนรู้ เป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตัวเอง นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องให้ความรัก ให้ความมั่นใจ ให้มีอิสระ ให้การยอมรับ ให้เรียนอย่างมีความสุข กระตุ้นความสนใจ เอาใจใส่ รับรู้ความรู้สึกของผู้เรียน อธิบายด้วยเหตุผล ให้ข้อมูลย้อนกลับ และจัดสิ่งแวดล้อมทางบวก รู้จักเข้าใจผู้เรียน และให้คำแนะนำผู้เรียนได้เป็นอย่างดี มีความรู้ความเข้าใจลึกซึ้ง และมีความเชื่อมั่นในคุณค่าของสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ มียุทธศาสตร์การสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด รักการสอน พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมืออาชีพทางการจัดการเรียนรู้ ปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดีแก่ผู้เรียนทั้งในด้านความประพฤติและการเรียนรู้

เนื่องจากการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดนครนายกนั้นมีโรงเรียนนำร่อง และโรงเรียนเครือข่ายที่จะต้องใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามประกาศ

ของกระทรวงศึกษาธิการ ถือเป็นหลักสูตรแกนกลางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก จึงจัดอบรมสัมมนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ให้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูผู้สอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 ในฐานะที่ผู้วิจัยมีหน้าที่ในการสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก ให้มีประสิทธิภาพ ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สามารถทำนายและพยากรณ์ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลซึ่งผู้บริหาร ครูผู้สอน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยังเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม ปีการศึกษา 2548 จำนวน 11 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 55 คน และครูผู้สอน จำนวน 493 คน รวมทั้งสิ้น 548 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารทั้งหมดจำนวน 55 คน และครูผู้สอนจำนวน 220 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 สถานภาพการเป็นผู้บริหารหรือครูผู้สอนในสถานศึกษา
 - 1.1.1 ผู้บริหาร
 - 1.1.2 ครูผู้สอน
 - 1.2 ระดับการศึกษาของผู้บริหารหรือครูผู้สอนในสถานศึกษา
 - 1.2.1 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 - 1.2.2 ปริญญาโทหรือเทียบเท่า
 - 1.3 ประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารหรือครูผู้สอนสอนในสถานศึกษา
 - 1.4 ขนาดสถานศึกษา
 - 1.4.1 ขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 500 คน
 - 1.4.2 ขนาดกลาง มีนักเรียนระหว่าง 501 – 1,499 คน
 - 1.4.3 ขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป
 - 1.5 คุณลักษณะของผู้บริหาร
 - 1.6 คุณลักษณะของครูผู้สอน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ใน 6 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
 - 2.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.3 ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร
 - 2.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร
 - 2.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
 - 2.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ไว้ดังนี้

1. **หลักสูตรสถานศึกษา** หมายถึง แผนหรือแนวทางเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับผู้เรียน โดยมีการจัดทำเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องเรียนในแต่ละปีหรือภาค ใ้ไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี
2. **สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา** หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม

3. ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การได้ดำเนินการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

3.1 ความสามารถในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารหรือครูผู้สอนในการสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากร มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตร

3.2 ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารหรือครูผู้สอนในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย มีการกำหนดโครงสร้างหลักสูตร มีการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค มีการจัดทำคำอธิบายรายวิชา มีการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการกำหนดสื่อการเรียนรู้ มีการกำหนดการวัดและประเมินผล รวมถึงมีการบริหารงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

3.3 ความสามารถในการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารหรือครูผู้สอนในการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ใช้สื่อในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ มีการสอนซ่อมเสริม และการวิจัยในชั้นเรียน มีการบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น ร่วมกันวางแผนให้ครูทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียน ทั้งในด้านการศึกษาต่ออาชีพ และปัญหาด้านอื่นๆ ให้กับ ผู้เรียนหรืออาจจัดตั้งศูนย์แนะแนวของสถานศึกษา รวมถึงมีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรม เช่น จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งใน และนอกสถานศึกษา มีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เพียงพอตามความเหมาะสมของสถานศึกษา

3.4 ความสามารถในการดำเนินการบริหารหลักสูตร หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารหรือครูผู้สอนในการกำหนดแผนปฏิบัติการและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีการกำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการและการบริหารงานทั่วไปเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ มีการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ มีการประเมินคุณภาพโดยองค์กรภายนอก และมีการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นประจำ

3.5 ความสามารถในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารหรือครูผู้สอนในการศึกษาปัญหาและความต้องการของบุคลากรจากการบริหารหลักสูตรภายในสถานศึกษาได้ มีการวางแผนการนิเทศและสร้างเครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผล รวมถึงสถานศึกษาสามารถดำเนินการนิเทศได้ตามแผนที่วางไว้

3.6 ความสามารถในการสรุปผลการดำเนินงาน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารหรือครูผู้สอนในการเขียนรายงานสรุปผลการดำเนินงานในสถานศึกษาได้ มีการรายงานผล

การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด และนำผลการรายงานเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ

4. สถานภาพ หมายถึง สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็นผู้บริหารและครูผู้สอน

5. ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาชั้นสูงสุดของผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งแบ่งเป็นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และปริญญาโทหรือเทียบเท่า

6. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม

7. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม

8. ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่ผู้บริหารและครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาจนถึงวันที่ตอบแบบสอบถามคิดเป็นจำนวนปี

9. ขนาดสถานศึกษา หมายถึง ขนาดของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก โดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นหลักตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

6.1 ขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 500 คน

6.2 ขนาดกลาง มีนักเรียนระหว่าง 501-1,499 คน

6.3 ขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

10. คุณลักษณะของผู้บริหาร หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความสามารถในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสร้างคามมุ่งหวังในอนาคตได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และแสวงหาแนวทางพัฒนาการศึกษาอยู่เสมอ รวมถึงการมีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษา การสร้างความร่วมมือและประสานงาน และสนับสนุนให้สถานศึกษาได้รับการพัฒนาอยู่ในระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอตลอดไป

11. คุณลักษณะของครูผู้สอน หมายถึง คุณลักษณะของครูผู้สอนที่มีความสามารถในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และรู้ทันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษามีความรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และแสวงหาแนวทางพัฒนาการศึกษาและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีวิสัยทัศน์ มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน และการสื่อสารที่ชัดเจน รวมถึงเป็นผู้อำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อจะได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับการปฏิบัติงานในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยให้ความสนใจศึกษาใน 6 ด้าน (กรมวิชาการ. 2545: 7-11) ตามที่สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก ได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา หมายถึง การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา

2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดสื่อการเรียนรู้ กำหนดการวัดและประเมินผล รวมถึงการบริหารงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

3. ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ใช้สื่อในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ มีการสอนซ่อมเสริม และการวิจัยในชั้นเรียน มีการบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น ร่วมกันวางแผนให้ครูทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียนทั้งในด้านการศึกษาต่ออาชีพ และปัญหาด้านอื่นๆ ให้กับผู้เรียนหรืออาจจัดตั้งศูนย์แนะแนวของสถานศึกษา รวมถึงมีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรม เช่น จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เพียงพอตามความเหมาะสมของสถานศึกษา

4. ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร หมายถึง ความสามารถในการกำหนดแผนปฏิบัติการและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีการกำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานทั่วไป เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ เช่น มีการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ มีการประเมินคุณภาพโดยองค์กรภายนอก และมีการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นประจำ

5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หมายถึง ความสามารถศึกษาปัญหาและความต้องการของบุคลากรจากการบริหารหลักสูตรภายในสถานศึกษา มีการวางแผนการนิเทศและสร้างเครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผล รวมถึงสถานศึกษาสามารถดำเนินการนิเทศได้ตามแผนที่วางไว้

6. ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน หมายถึง ความสามารถในการเขียนรายงานสรุปผลการดำเนินงานได้ มีการรายงานผลการดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด และนำผลการรายงาน

เผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ

และเนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ทำการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสถานภาพผู้บริหารและครูผู้สอน ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหาร และคุณลักษณะของครูผู้สอนที่มีผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. สถานภาพ งานวิจัยที่สนับสนุนตัวแปรสถานภาพ ได้แก่ งานวิจัยของวีระ เสาวโกมุท (2533) พบว่า ผู้บริหารปฏิบัติภารกิจในการนำหลักสูตรไปใช้โดยรวมอยู่ในเกณฑ์มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญธรรม แก้วสาร (2539) ที่พบว่า ผู้บริหารมีทักษะในการบริหารหลักสูตรประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนงานวิจัยของมาติน เองตระกูล (2539) พบว่า ผู้บริหารและครูอาจารย์ มีสภาพการบริหารงานวิชาการโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

2. ระดับการศึกษา งานวิจัยที่สนับสนุนตัวแปรระดับการศึกษา ได้แก่ งานวิจัยของวีระ เสาวโกมุท (2533) ที่พบว่า วุฒิทางวิชาชีพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิมีผลต่อการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนในด้านการบริหารหลักสูตรและด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ แย้มประดิษฐ์ (2541) ที่พบว่า วุฒิการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 มีผลต่อทักษะการบริหารงานด้านทักษะทางมนุษย์ และวุฒิการศึกษาของบุคลากรมีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

3. ประสบการณ์ในการทำงาน งานวิจัยที่สนับสนุนตัวแปรประสบการณ์ในการทำงานบริหารงานโรงเรียน ได้แก่ งานวิจัยของบุญธรรม แก้วสาร (2539) พบว่าประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครมีผลต่อการบริหารหลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชฎาภรณ์ ทองแป้น (2546) ที่พบว่า ประสบการณ์ของครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 มีผลต่อความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสาระภูมิศาสตร์ และประสบการณ์การสอนของบุคลากรมีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เช่นเดียวกับงานวิจัยของสมยศ แก้วมณี (2546) พบว่า ประสบการณ์ในการสอนของครูต่างกันมีผลต่อปัญหาด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน

4. ขนาดสถานศึกษา จากการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัย พบว่า มีงานวิจัยที่สนับสนุนตัวแปรขนาดโรงเรียนที่มีผลต่อหลักสูตรสถานศึกษา ดังเช่น งานวิจัยของบุญธรรม แก้วสาร (2539) ที่พบว่าขนาดของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีผลต่อการบริหารหลักสูตรประถมศึกษาของผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชฎาภรณ์ ทองแป้น (2546)

ที่พบว่า ขนาดของโรงเรียนนำร่องทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีผลต่อความพร้อมในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสาระภูมิศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนนำร่องทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของเสาวภาคย์ แผลมเพชร (2544) ที่พบว่า ขนาดโรงเรียนมีผลต่อความพร้อมของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวมทุกด้าน ซึ่งประกอบไปด้วยด้านบุคลากร ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการสนับสนุนส่งเสริม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี และ งานวิจัยของสมยศ แก้วมณี (2546) พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน

5. คุณลักษณะของผู้บริหาร ตามที่กรมวิชาการ (2545) ระบุไว้ว่าเป็นลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสอดคล้องกับที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (รุจิรุ้ ภู่อาระ; และจันทรานี สงวนนาม. 2545; อ้างอิงจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 2544) ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ว่าเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการบริหารและจัดการศึกษา คือ สามารถวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสร้างความมุ่งหวังในอนาคต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีแนวทางในการพัฒนาการศึกษา ดังนี้

1. มีความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษา ตามที่กรมวิชาการ (2545) ระบุไว้ว่าเป็นลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสอดคล้องกับที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (รุจิรุ้ ภู่อาระ; และจันทรานี สงวนนาม. 2545; อ้างอิงจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 2544) ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ว่าเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ได้แก่ ความรู้ทั่วไปในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และความรู้เฉพาะตำแหน่งตามภารกิจของสถานศึกษา

2. การสร้างความร่วมมือและประสานงาน ตามที่กรมวิชาการ (2545) ระบุไว้ว่าเป็นลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสอดคล้องกับที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (รุจิรุ้ ภู่อาระ; และจันทรานี สงวนนาม. 2545; อ้างอิงจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 2544) ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ว่าเป็นผู้ที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะผู้นำ/ผู้ตามที่ดี มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความคิดเป็นประชาธิปไตย และสามารถทำงานเป็นทีม

3. สนับสนุนให้สถานศึกษาได้รับการพัฒนา ตามที่กรมวิชาการ (2545) ระบุไว้ว่าเป็นลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการให้สถานศึกษาอยู่ในระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพตลอดไป โดยให้การสนับสนุนทั้งบุคลากรและผู้เรียนร่วมมือกันพัฒนาสถานศึกษา

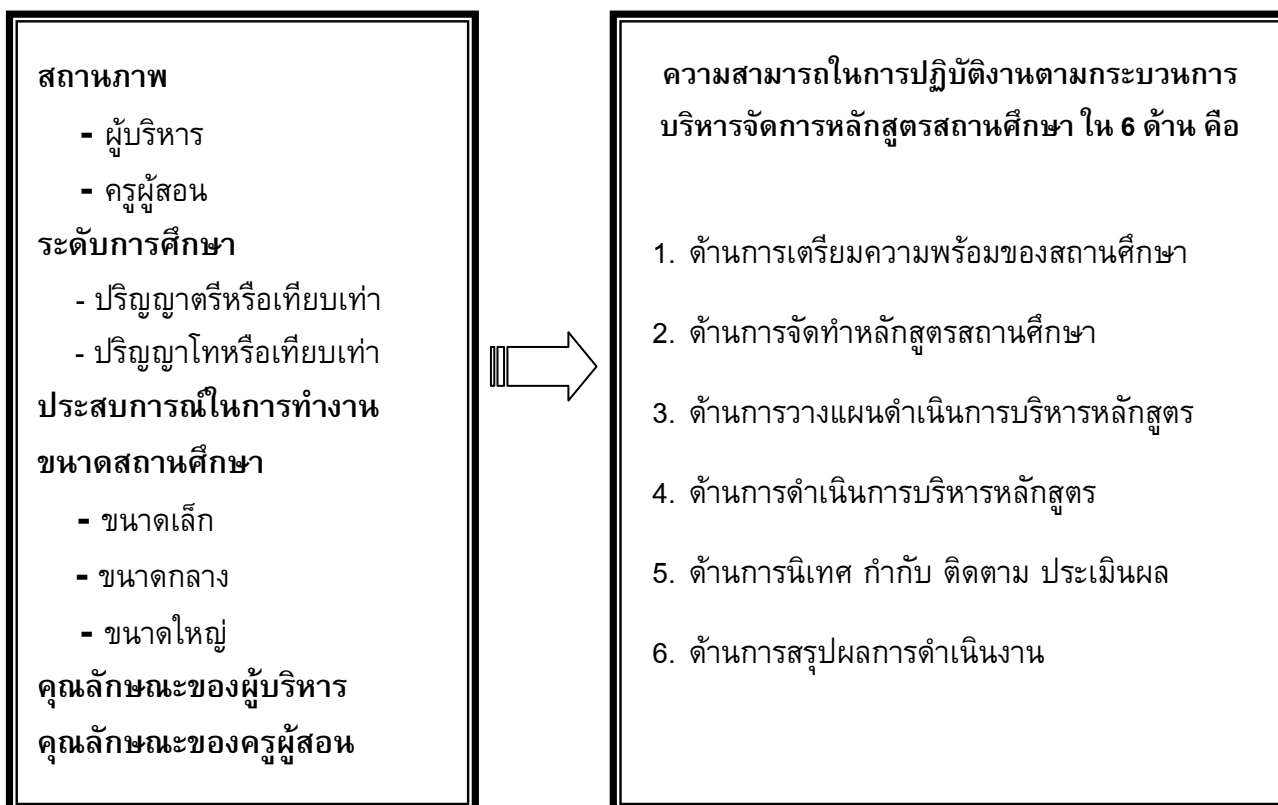
6. คุณลักษณะของครูผู้สอน ตามที่เพิ่มวูธ บุนผามาตะนัง (2543) ได้ระบุไว้ว่าเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ รู้ทันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการศึกษา มีความรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พัฒนาดตนเองและพัฒนางานในหน้าที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ว่าครูควรมีความรู้

และทักษะด้านต่าง ๆ รวมทั้งสามารถนำมาประยุกต์ใช้และจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสาน สาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ดังนี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน ตามที่เพิ่มวุฒ บุปผามาตะนัง (2543) ได้ระบุไว้ว่าเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น ดังนั้นครูจะต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ครูจะต้องเปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกโดยเน้นให้นักเรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและสร้างความรู้ด้วยตนเอง แล้วมีครูคอยอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ว่าครูจะต้องพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการศึกษาของผู้เรียน เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้

2. มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน ตามที่เพิ่มวุฒ บุปผามาตะนัง (2543) ได้ระบุไว้ว่าจะเป็นครูที่ดีได้จะต้องรู้จักการปรับบทบาทในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพได้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ว่าครูควรฝึกทักษะ กระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา

ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นกรอบความคิดในการวิจัย ไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ใน 6 ด้าน ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายกอยู่ในระดับปานกลาง
2. สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหาร และคุณลักษณะของครูผู้สอนสามารถร่วมกันทำนายและพยากรณ์ ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายกได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.2 หลักการของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
2. สรุปผลการสัมมนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร
3. ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
 - 3.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.3 ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร
 - 3.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร
 - 3.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
 - 3.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน
4. คุณลักษณะของผู้บริหารและคุณลักษณะของครูผู้สอน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรสถานศึกษา

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขัน และร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก

หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีข้อจำกัดอยู่หลายประการซึ่งไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ ไม่สามารถสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา และท้องถิ่นไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทย

มีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญกับปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารและการค้นหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในยุคนวัตกรรม (ถวัลย์ มาศจรัส. 2545: 5-7)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดเจตนารมณ์ให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนไทย คุ่มครองสิทธิ และสร้างความเสมอภาค ให้โอกาสคนไทยทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยระบุในพระราชบัญญัติการแห่งชาติ มาตรา 8 (2) กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ต้องมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในท้องถิ่น ต้องมีหน้าที่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามสภาพปัญหาของแต่ละชุมชนและสังคม โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาร่วมประสานจัดทำด้วย เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางประกอบด้วย กรอบหลักสูตรเกี่ยวกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อเป็นกรอบความคิดให้สถานศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษาให้ครอบคลุมเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง (เอกรินทร์ สีมหาศาล. 2545: 17-20)

1.1 ความหมายของหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษา

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ได้มีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

ดาส (ธีราร บัวศรี. 2542: 2-3; อ้างอิงจาก Das.1984) ได้กล่าวว่าหลักสูตรมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Curriculum ซึ่งมาจากภาษาละตินว่า Currere แปลว่า “ทางวิ่ง” หรือ “ลู่วิ่งที่วิ่งวิ่งเข้าสู่เส้นชัย”

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 40-41) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้ ประการแรก หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการ และการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้

ประการที่สอง หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา ดังนี้

ประการที่สาม หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์จะฝึกอบรมผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 3) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรที่มีผู้กล่าวถึง และใช้กันมาก ก็คือ รายวิชาหรือเนื้อหาที่เรียน จุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน และกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน

ภิญโญ สาระ (2539: 270) ให้ความหมายของหลักสูตรว่าเป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคล กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดหมายที่วางไว้

สำลี รักสุทธี (2544: 10) ให้ความหมายของหลักสูตรว่าเป็นมวลประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน อันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านความรู้ ความคิด เจตคติ และการปฏิบัติในทิศทางที่พึงประสงค์

ดังนั้นหลักสูตรก็คือแผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

แต่เนื่องจากสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษา และเป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้จึงต้องมีหลักสูตรเป็นของตนเอง คือ “หลักสูตรสถานศึกษา” ซึ่งครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้าน หลักสูตรสถานศึกษาจึงประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากร และผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จึงได้มีการให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2545: 5) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาว่าเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

วิวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545: 2-3) ได้สรุปไว้ว่าหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย การเรียนรู้และประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติม เป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในแต่ละปีหรือภาค และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สรารุช อินทร์ดี (2545: 13) ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาว่าเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ซึ่งหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนหรือแนวทางเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียน โดยมีการจัดทำเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องเรียนในแต่ละปีหรือภาคไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

1.2 หลักการของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2544: 4)

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความ เป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

1.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ. 2544: 4)

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ ซึ่งธีระ ชัยยุทธบรรจง (2544: 20) ได้เสนอถึงความสำคัญของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นความจำเป็นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาหรือดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลว ซึ่งความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกในชีวิตประจำวันนั้น ล้วนขึ้นอยู่กับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลทั้งสิ้น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะมีแนวโน้มทำลายตนเอง รวมทั้งมีพฤติกรรมการติดสารเสพติด และการก่ออาชญากรรม
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ดังที่สุภรณ์ สภาพงศ์ (2545: 20) ได้นำเสนอถึงหลักสูตรใหม่นี้

ต้องมุ่งสร้างพื้นฐานในการคิดของคนไทย สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต ให้สามารถเผชิญปัญหาสังคม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต ดังที่สุภรณ์ สภาพงศ์ (2545: 20) ได้เสนอถึงหลักสูตรใหม่ที่จะต้องมุ่งยกระดับความถดถอยทางวิชาการของประเทศ การจัดหลักสูตรใหม่จะพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ผลักดันให้ประเทศไทยมีศักยภาพ ที่จะเป็นผู้นำในด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในภูมิภาค เพิ่มศักยภาพในการคิดวิเคราะห์

5. รักษาออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลป วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

2. สรุปผลการสัมมนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

จากการสัมมนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ผู้ร่วมเข้าร่วมสัมมนา ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จากโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และโรงเรียนคุณภาพแกนนำกลุ่มโรงเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ (กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรจังหวัดนครนายก. 2546: 1-3)

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1.1 ข้อดีของหลักสูตร

1.1.1 หลักสูตรมีความยืดหยุ่น

1.1.2 สถานศึกษาสามารถสร้างหลักสูตรของตนเองได้

1.1.3 เปิดโอกาสให้สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น ร่วมมือในการสร้างหลักสูตร

ขึ้นใช้เองสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

1.1.4 กระตุ้นให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาตื่นตัวแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

ตลอดเวลา

1.2 ข้อเสนอแนะ

1.2.1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีระยะเวลาดำเนินการน้อยมาก ทำให้ได้หลักสูตรที่ไม่มีคุณภาพไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ปีการศึกษา 2546 เริ่มทำหลักสูตรประมาณเดือนเมษายน 2546 เพราะต้องรอหลักสูตรแกนกลาง 70% และจะเริ่มใช้หลักสูตร 17 พฤษภาคม 2546

1.2.2 ส่วนกลางไม่กระจายอำนาจอย่างแท้จริง ยังมีการกำหนดรายละเอียดให้สถานศึกษาดำเนินการ ทำให้สับสนในหลักการกับวิธีการปฏิบัติ

1.2.3 ควรเพิ่มสาระเกี่ยวกับทักษะชีวิต การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

2. โครงสร้างและสาระการเรียนรู้

2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ มีเนื้อหาสาระตามที่กำหนดสาระแกนกลาง 70% ซึ่งมีเนื้อหามากเกินไป ถึงแม้จะนำมาบูรณาการแล้วก็ยังจัดการเรียนการสอนไม่ทันเวลาที่กำหนด

2.2 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังละเอียดมากเกินไปและมีจำนวนมาก ควรปรับปรุงให้น้อยลงเหมาะสมกับนักเรียน

2.3 มาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ควรปรับปรุงให้ชัดเจน

2.4 ไม่ควรกำหนดสาระการเรียนรู้พื้นฐานให้เรียนเหมือนกันทั่วประเทศ

ตามสาระแกนกลาง

2.5 การกำหนดเวลาเรียนในแต่ละกลุ่มสาระควรให้โรงเรียนพิจารณากำหนดเอง

3. การจัดการเรียนรู้

3.1 ควรมีการบูรณาการในการจัดการเรียนรู้

3.2 การเรียนรู้ควรเน้นการใช้ทรัพยากรร่วมกันโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก

3.3 การจัดการเรียนรู้ของครูควรจัดหลากหลายวิธี มีการปฏิบัติจริง

และใช้แหล่งเรียนรู้

3.4 การบ้านต้องมีแต่อย่างมากเกินไป

3.4 ครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจในสาระที่สอน มีทักษะในการสอน ควรจัดอบรมเพิ่มเติมประสบการณ์ให้กับครู

3.6 การจัดทำโครงการไม่ควรสั่งให้ทำทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำไม่ทัน เด็กเครียด ส่วนหนึ่งมาจากนโยบายการประเมินอาจารย์ 3 ครูพยายามจัดให้มีเพื่อการตรวจสอบ

4. การวัดผลประเมินผล

4.1 แนวทางการวัดผลประเมินผลไม่ชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ เช่น ขณะนี้โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ยังไม่เคยเห็นแบบ ปพ. 1,2,3,4 ซึ่งกรมวิชาการเป็นผู้จัดทำ

4.2 การวัดผลประเมินผลเป็นภาระหนักสำหรับครู ซึ่งมีปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น การออกแบบประเมิน ปพ. การเทียบโอน เกณฑ์และตัวชี้วัดไม่ชัดเจน และการวัดผลควรมีระบบต่อเนื่อง ตั้งแต่ประถม มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

4.3 การสอบตกบางวิชาควรมี เป็นการกระตุ้นให้เด็กพัฒนา ในทางกลับกันถ้าครูจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม เด็กไม่ควรมีการสอบตก

4.4 การวัดผลด้วยวิธีการที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง ยังจำเป็นต้องพัฒนาครู ขณะที่หลายโรงเรียนวัดกระบวนการ แต่ข้อทดสอบในการประกวดในกิจกรรมต่าง ๆ หรือการประเมินระดับชาติหรือการเรียนต่อยังคงเน้นความรู้ความเข้าใจ ซึ่งเป็นปัญหามากสำหรับโรงเรียน

5. สื่อการเรียนรู้อื่น

5.1 ครูมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาพัฒนาสื่อ ครูยังคงต้องทำงานธุรการอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนเหมือนเดิม เช่น งานการเงิน งานตรวจรับพัสดุ ภาระงานของโรงเรียน เป็นต้น

5.2 ขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดทำสื่อที่ทันสมัย

5.3 สถานศึกษาควรใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5.4 ควรมีหนังสือประกอบการเรียนหลากหลายและมีจำนวนมากๆ พร้อมทั้งจะให้ให้ครูและนักเรียนค้นคว้า

6. การบริหารจัดการหลักสูตร

6.1 ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์เชิงวิชาการ ไม่ควรเน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นหลัก

6.2 ผู้บริหารยังไม่สามารถมองภาพของหลักสูตรได้ครอบคลุมทั้งระบบ

6.3 นโยบายขาดความชัดเจนและไม่นิ่ง ทำให้เป็นปัญหาในการพัฒนา

และจัดทำหลักสูตร

6.4 ครูได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรไม่ชัดเจน

6.5 เอกสารประกอบหลักสูตรมีมาก แต่ละหน่วยงาน (เดิม) พยายามจัดทำ ครูสับสนในการนำไปปฏิบัติ

6.6 ระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรน้อยเกินไป จึงหนีไม่พ้นหลักสูตรฉบับคัดลอกเพื่อให้มี และให้ทันเปิดภาคเรียน

6.7 วิทยากรในการให้ความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6.8 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเร่งด่วนเกินไป เมื่อทราบผลโรงเรียนนำร่องแล้วจึงค่อยขยายไปยังโรงเรียนเครือข่าย และโรงเรียนอื่นๆ ในสภาพจริงทำไปพร้อมๆ กัน

6.9 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาทำให้ครูบางท่านเครียด ขาดความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ ต่างคนต่างพูด

6.10 โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียน

สังกัดสพจ.เดิม ได้รับงบประมาณจัดทำหลักสูตรโรงเรียนละ 1,000 บาทเท่านั้น

6.11 ขาดแคลนบุคลากรโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก (นโยบายไม่ชัดเจน จะทำอย่างไร) ซึ่งเป็นปัญหามาก มีครูตั้งแต่ 2-6 คน

นอกจากนี้ สุนทร เขยชื่น ศน. สพท. นครนายก (กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตร จังหวัดนครนายก. 2546: 3-6) ยังได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มจากการประเมินเอกสารหลักสูตร สถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. วิสัยทัศน์

1.1 วิสัยทัศน์เป็นโครงการพระราชดำริ แต่ในรายละเอียดและคำอธิบายรายวิชา ไม่ปรากฏ

1.2 ส่วนที่เป็นแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (30%) ไม่ชัดเจน

1.3 เป้าหมายไม่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์

1.4 เป้าหมายไม่ครอบคลุมหลักสูตรแม่บท

1.5 ไม่มีระยะเวลาที่จะบรรลุผลสำเร็จ

1.6 ไม่มีทิศทาง เป็นความเรียงไม่มีประเด็นสำคัญ

2. โครงสร้าง

2.1 เวลาเรียนไม่สัมพันธ์กับคำอธิบายรายวิชา

2.2 โครงสร้างการกำหนดเวลาเรียนควรนำเสนอในรูปของตาราง

2.3 การกำหนดชั่วโมงหรือสัดส่วนเวลาไม่ตรงกับในคำอธิบายรายวิชา

2.4 ไม่มีตารางโครงสร้างเวลาเรียน

2.5 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีเวลาเรียนน้อยมาก

2.6 เวลาเรียนช่วงชั้นที่ 1 เกินหลักสูตรกำหนด

2.7 ช่วงชั้นที่ 1 เวลาเรียนไม่ถูกต้อง

2.8 ควรกำหนดแหล่งเรียนรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ในภาคผนวก ว่ามีอะไรบ้างและความสอดคล้องแทรกไว้ในคำอธิบายรายวิชา ให้เห็นส่วนที่เป็น 30% ด้วย

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

3.1 ไม่ชัดเจน กว้างมาก ๆ เช่น ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาพุทธได้

3.2 ควรเขียนแยกเป็นข้อ ๆ เพื่อสะดวกต่อการประเมิน และการกรอกแบบ ปพ.

และเป็นจุดเน้นของโรงเรียน

3.3 ควรเขียนให้กระชับ เป็นจุดเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของโรงเรียนจริง ๆ ที่ต้องการให้เกิด ถ้าเขียนกว้าง ๆ จะประเมินยาก

3.4 ให้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ชัดเจน

4. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4.1 กรอบงานหรือขอบข่ายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรมีอยู่ด้วย ควรอยู่ถัดจากคำอธิบายรายวิชา

- 4.2 ขาดรายละเอียด
 - 4.3 กิจกรรมจัดน้อยชนิดเกินไป
 - 4.4 แนวโน้มระยะเวลาเรียน
 - 4.5 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะต้องเขียนรายละเอียดในแต่ละกิจกรรมให้ชัด ลูกเสือ/เนตรนารีมีอะไรบ้าง ใช้สอนเท่าไร แนวโน้มชุมนุมก็เช่นกัน
 - 4.6 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่มีกิจกรรมที่ชัดเจน
 - 4.7 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่ชัดเจน (ควรมีรายละเอียดต่าง ๆ ประกอบ ทั้งแนวโน้มนโยบายและกิจกรรมนักเรียน)
 - 4.8 มีรายละเอียดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเฉพาะโครงสร้างแต่ไม่มีรายละเอียดในแนวการจัดกิจกรรม
 - 4.9 ควรกำหนดสื่อในการจัดกิจกรรมและประเมินผลในแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน
 - 4.10 ตามแนวการจัดทำยังขาดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การบริหารหลักสูตร
 - 4.11 มีเพียงกำหนดเวลา ให้มีการระบุกิจกรรม ว่าทำอะไร และทำอย่างไร
 - 4.12 ไม่ได้กำหนดรายวิชาว่าเพิ่มเติมอะไรบ้าง
 - 4.13 ควรเขียนให้ชัดเจนว่าทำอะไรบ้างและทำอย่างไร
 - 4.14 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3 ประเภท ควรมีสัดส่วนเวลาเรียนที่เหมาะสม
 - 4.15 ควรจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามที่หลักสูตรกำหนด ให้เรียนตามความสนใจของผู้เรียน
5. คำอธิบายรายวิชา
 - 5.1 การเขียนคำอธิบายรายวิชา โรงเรียนเดียวกันน่าจะไปในทางเดียวกัน
 - 5.2 ควรจัดทำคำอธิบายรายวิชาทุกกลุ่มสาระ
 - 5.3 มีองค์ประกอบไม่ครบ
 - 5.4 กลุ่ม กอท. ไม่ต้องแยกในงานย่อยให้เขียนเป็นรายละเอียดรวม
 - 5.5 คำอธิบายรายวิชาควรเขียนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง
 - 5.6 โรงเรียนนำเอาสาระการเรียนรู้และผลการเรียนที่คาดหวังมาเขียนไม่น่าจะถูกต้อง
 - 5.7 ส่วนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรระบุสอดแทรกในคำอธิบายรายวิชาให้เห็นอย่างชัดเจน
 - 5.8 การเขียนคำอธิบายรายวิชา น่าจะตกลงกันว่าจะเขียนแบบใด และควรเขียนแนวเดียวกัน
 - 5.9 คำอธิบายรายวิชาของแต่ละกลุ่มสาระ ยังแสดงส่วนเฉพาะท้องถิ่น ความต้องการและปัญหา (30%) น้อยไปและไม่ชัดเจน
 - 5.10 การเขียนคำอธิบายรายวิชา บางวิชา เขียนไม่กระชับ ต้องเขียนให้มี

ครบทั้ง 3 ส่วน คือ กิจกรรม เนื้อหา และจุดประสงค์ และต้องเขียนให้เป็นแนวเดียวกัน
ทุกกลุ่มสาระ

5.11 ควรนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญหาท้องถิ่น ในภาคผนวกเขียนสอดแทรกไว้ใน
คำอธิบายรายวิชา แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วย จะทำให้ชัดเจนในส่วน 30%

5.12 ไม่มีรายละเอียดและสาระให้เห็นชัดเจน

5.13 การจัดหน้ากระดาษควรให้เหมือนกัน แนวตั้งหรือแนวนอน

5.14 ควรเป็นรูปแบบเดียวกัน

5.15 กำหนดเนื้อหารายละเอียดไม่เหมือนกัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 วิสัยทัศน์ควรมีเงื่อนไขของเวลาในการบรรลุเป้าหมายด้วย

6.2 พันธกิจควรเขียนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์

6.3 เป้าหมาย ควรกำหนดให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ

6.4 วิสัยทัศน์ขาดจุดเน้น ไม่ได้ระบุเงื่อนไขเวลา ในการบรรลุผล ควรเน้นเฉพาะ
ผู้เรียนเป็นหลัก เพราะเป็นหลักสูตรเพื่อจะพัฒนานักเรียน สำหรับครูจะมี พรบ. ครูเป็นตัวควบคุม
อยู่แล้ว

6.5 เป้าหมายไม่ครอบคลุมวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และไม่ครอบคลุมกับจุดมุ่งหมาย
ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.6 เป้าหมาย นักเรียนหรือผลผลิตควรเน้นทุกด้านให้ชัดเจน

6.7 ควรจัดทำให้ประเด็น ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารการพิมพ์ด้วย

6.8 จัดทำประกาศให้เรียบร้อย และมีความเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาด้วย

6.9 การเขียนความนำ ควรอยู่ในบริบทของโรงเรียน ควรเขียนให้สอดคล้องกับสภาพ
ของโรงเรียนตนเอง

จากผลการสัมมนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานครนายก ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรนั้นผู้บริหารและครูผู้สอน
ยังขาดความเข้าใจที่ชัดเจน ระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรมีน้อย ส่วนเอกสารประกอบหลักสูตร
ก็มีมากจนทำให้สับสน ผู้ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรก็ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
รวมทั้งการขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการขาดแคลนบุคลากร
ในสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งเป็นปัญหามาก

3. ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา

เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในด้านการปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล กรมวิชาการจึงได้เสนอแนะแนวทางการทดลองรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีคุณภาพ และมีรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีความ เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษา

บทบาทสำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตร ของตนเองที่เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนา หลักสูตร ซึ่งหมายถึงการสร้าง การใช้ และการปรับปรุงหลักสูตร นอกเหนือจากหน้าที่ในการสอน เมื่อสถานศึกษาสร้างหลักสูตรแล้วในขั้นต่อไปเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งต้องมีกระบวนการ บริหารจัดการหลักสูตรเพื่อการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่เสนอแนะในที่นี้ มีทั้งหมด 7 ด้าน (กรมวิชาการ. 2545: 7-11) และในแต่ละด้านก็จะระบุถึงตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน ไว้ด้วย (กรมวิชาการ. 2545: 24-27) ดังต่อไปนี้

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

1.1 สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญความจำเป็นที่ต้อง ร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. สสำรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากรโดยการออกแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
3. ประชุมชี้แจง/ประชุมปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
4. ศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้ที่หลากหลายสื่อเอกสารหรือศึกษาจากโรงเรียน นาร่อง

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. มีข้อมูลที่แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
2. มีเอกสารและหลักฐานการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของสถานศึกษา

ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

แนวทางการดำเนินงาน

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดทิศทางนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา
2. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มวิชาการรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. ชี้แจงทิศทาง นโยบาย และแนวทางการดำเนินงาน รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและอนุกรรมการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. มีคณะกรรมการและอนุกรรมการของสถานศึกษา
2. คณะกรรมการและอนุกรรมการของสถานศึกษาเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองสอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา

1.3 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานองค์กรในชุมชน ทุกฝ่ายได้รับทราบและให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน

จัดให้มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น หอกระจายข่าว ป้ายนิเทศ แผ่นพับ จดหมายข่าว สื่อมวลชนท้องถิ่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิทรรศการ รวมทั้งผู้บริหารและครูออกไปเยี่ยมพบปะประชาชน

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ความเคลื่อนไหวของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บุคลากร สถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนทราบ
2. บุคลากรทุกฝ่ายอาสาที่จะช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4 จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ

แนวทางการดำเนินงาน

1. รวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น เป็นต้น
2. นำข้อมูลต่าง ๆ มาจัดทำให้เป็นระบบ

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ชุมชน และข้อมูลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ
2. มีข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน

1. กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสนองนโยบาย กฎระเบียบต่าง ๆ
2. จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทการดำเนินงานจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยกำหนดเป็นแผนพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. มีการนำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ชุมชน มาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 2. มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษา
- 1.6 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้

ไปใช้ในการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน

1. ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรสถานศึกษา
2. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของบุคลากร
3. จัดอบรม สัมมนาหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการของบุคลากร
4. สร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. มีคณะทำงานที่รับผิดชอบการศึกษา เอกสารหลักสูตร
2. มีข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคลากรในสถานศึกษา

สังต์ อุทรานันท์ (2532: 263) กล่าวว่า ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการให้ความรู้ และชี้แจงให้ผู้ที่ใช้หลักสูตรมีความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้างแนวการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและการวัดประเมินผล ซึ่งในการเตรียมบุคลากรอาจทำได้หลายวิธี เช่น การประชุมชี้แจง อบรม สัมมนา และการเผยแพร่เอกสารต่าง ๆ

ธำรง บัวศรี (2542: 305) กล่าวว่า การนำเอาหลักสูตรใหม่เข้าแทนที่หลักสูตรเดิม จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ก็ต่อเมื่อได้มีการเตรียมการที่จำเป็นอย่างอื่นควบคู่กันไปด้วย สิ่งจำเป็นที่ต้องเตรียม ได้แก่ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การเตรียมวัสดุอุปกรณ์

การเตรียมอาคารสถานที่ การเตรียมระบบการบริหาร การเตรียมงบประมาณค่าใช้จ่าย การเตรียมปรับปรุงหลักสูตรและการเตรียมชุมชนและสังคม

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาก็คือ การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา

2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
3. กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลาเรียน
4. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
5. จัดทำคำอธิบายรายวิชา
6. กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
7. กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้
8. กำหนดการวัดผลและประเมินผล
9. บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา
2. มีกระบวนการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา
3. มีวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายการจัดการศึกษา เน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
4. มีโครงสร้างหลักสูตร
5. มีคำอธิบายรายวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งพื้นฐานและเพิ่มเติม
6. มีแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ถวัล มาศจรัส (2545: 130) กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาว่ามีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค
2. กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
3. กำหนดเวลาและหรือจำนวนหน่วยกิต

4. จัดทำคำอธิบายรายวิชา
5. จัดทำหน่วยการเรียนรู้
6. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

สราวุธ อินทร์ดีะ (2545: 13-14) กล่าวถึงแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ (พันธกิจ) เป้าหมาย
2. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
4. การจัดทำสาระของหลักสูตร
5. การออกแบบการเรียนรู้
6. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2545: 242-257) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

มีดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย/จุดมุ่งหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

2. กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา
3. การจัดหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. การผลิต การเลือก และการใช้สื่อการเรียนรู้
5. การวัดผลและประเมินผลหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค มีการจัดทำคำอธิบายรายวิชา กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดสื่อการเรียนรู้ กำหนดการวัดและประเมินผล รวมถึงการบริหารงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

3. ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร การวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตรจะสำเร็จผลจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แนวทางการดำเนินงาน

ผู้บริหารทำความเข้าใจกับครูให้พัฒนาตนเองและวางแผนดำเนินการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้

- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด
- การใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- การใช้สื่อการเรียนรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยี

- การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้
- การสอนซ่อมเสริม
- การวิจัยในชั้นเรียน

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. มีเอกสาร/หลักฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. มีการจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา/รายวิชา และกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน
3. มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ คิด และสรุปเป็นความรู้และแนวความคิดด้วยตนเอง
4. มีการสอนซ่อมเสริมและส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพที่ปรากฏเป็นหลักฐานและตรวจสอบได้

3.2 การบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

แนวทางการดำเนินงาน

1. ร่วมกันวางแผนให้ครูทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียนทั้งในด้านการศึกษาต่ออาชีพ และปัญหาด้านอื่น ๆ ให้กับผู้เรียนหรืออาจจัดตั้งศูนย์แนะแนวของสถานศึกษา
2. ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา ในลักษณะการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้
 - บริการการฝึกงานที่เป็นประโยชน์ เช่น การบริการแนะแนว ห้องพยาบาล ชุมนุม สหกรณ์ และคอมพิวเตอร์ ฯลฯ
 - ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดน ฯลฯ
 - สนับสนุนการเรียนรู้กลุ่มวิชาต่าง ๆ เช่น ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมคณิตศาสตร์ และชุมนุมภาษาอังกฤษ ฯลฯ
 - สนองความถนัด/ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน เช่น ชุมนุมกีฬา ชุมนุมดนตรี ชุมนุมโต้วาที ชุมนุมเกษตรกร ชุมนุมอนุรักษ์ และชุมนุมแนะแนว ฯลฯ

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน
2. มีกิจกรรมส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถ
ทำหน้าที่แนะแนวให้กับผู้เรียน
3. มีแผน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและตอบจุดเน้น
ของสถานศึกษา

3.3 การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรม

แนวทางการดำเนินงาน

1. ระดมทรัพยากรมาใช้ให้คุ้มค่า
2. จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา
3. มีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
4. สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. มีการจัดระดมทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
2. มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา
3. มีสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพียงพอตามความ
เหมาะสมของสถานศึกษาและชุมชน
4. มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
5. มีการส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียน

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 162) กล่าวว่า การวางแผนการสอนเป็นการเตรียม
การสอนวิชาใดวิชาหนึ่งล่วงหน้า โดยวิเคราะห์หลักสูตรและเอกสารต่าง ๆ แล้วนำมาสร้าง
เป็นกำหนดการสอนและแผนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
เอกรินทร์ สีมหาศาล (2545: 408) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนสามารถ
ดำเนินการได้ดังนี้

1. เลือกหาแนวคิดหรือแนวเรื่อง
2. พัฒนาแนวคิดให้สอดคล้องกับปัญหาและความสนใจของผู้เรียน
3. จัดหาแหล่งข้อมูลหรือแหล่งเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับแนวเรื่องที่กำหนด
4. วางแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้
ที่กำหนด
5. สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้
6. ประเมินผลความก้าวหน้าแต่ละด้านของผู้เรียน
7. ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนเพื่อสังเกตพฤติกรรมการเรียน

และการมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมทุกขั้นตอนของผู้เรียน

8. แลกเปลี่ยนข้อมูลและแสดงผลงานจากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันของผู้เรียน
จัดการเรียนการสอน

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษา จัดให้มีการบริหารการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ใช้อสื่อในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ มีการสอนซ่อมเสริม และการวิจัยในชั้นเรียน มีการบริหารการจัดการจัดการพัฒนาผู้เรียน เช่น ร่วมกันวางแผนให้ครูทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียนทั้งในด้านการศึกษาต่ออาชีพ และ ปัญหาด้านอื่น ๆ ให้กับผู้เรียนหรืออาจจัดตั้งศูนย์แนะแนวของสถานศึกษา รวมถึงมีการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการจัดการ เช่น จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีสื่อ การเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เพียงพอตามความเหมาะสมของสถานศึกษา

4. ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร

ดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร ให้เป็นไปตามด้านที่ 2 และด้านที่ 3
ซึ่งสถานศึกษาได้กำหนดไว้

แนวทางการดำเนินงาน

สถานศึกษาปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามด้านที่ 2 และ
ด้านที่ 3 ที่สถานศึกษาวางไว้ มีการกำหนดแผนปฏิบัติการและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ รวมทั้ง
มีการกำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการและการบริหารงานทั่วไปเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการนำ
หลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ
2. จัดให้มีการประเมินคุณภาพของโรงเรียนโดยองค์กรภายนอก
3. สถานศึกษามีการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อชุมชนเป็นประจำ

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินการบริหารหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษามีการ
กำหนดแผนปฏิบัติการและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีการกำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการ
และการบริหารงานทั่วไปเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ เช่น มีการจัดให้มี
การประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ มีการประเมินคุณภาพโดยองค์กรภายนอก และ
มีการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นประจำ

5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการทั้งภายใน
และภายนอกสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา
2. วางแผนการนิเทศ และสร้างเครื่องมือ

3. การดำเนินการนิเทศเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงาน

4. รวบรวม วิเคราะห์ สรุป และรายงาน

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. มีคณะกรรมการนิเทศภายในของสถานศึกษา
2. มีแผนงาน/โครงการนิเทศ ติดตาม กำกับในสถานศึกษา
3. มีเอกสารหลักฐานการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรที่เป็นปัจจุบัน
4. มีรายงานการนิเทศปรากฏเป็นหลักฐาน
5. มีระบบกำกับ ติดตาม และประเมิน

สัจด์ อูทรานันท์ (2532: 30-31) กล่าวถึงการนิเทศภายในสถานศึกษา

แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. งานนิเทศทั่วไป เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่ไม่ใช่การเรียนการสอน

2. งานนิเทศการสอน เป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา การวัดและประเมินผล ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หมายถึง สถานศึกษาสามารถศึกษาปัญหาและความต้องการของบุคลากรจากการบริหารหลักสูตรภายในสถานศึกษา มีการวางแผนการนิเทศและสร้างเครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผล รวมถึงสถานศึกษาสามารถดำเนินการนิเทศได้ตามแผนที่วางไว้

6. ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน

สถานศึกษาสรุปผลการดำเนินงานและเขียนรายงาน โดยใช้แนวทางการดำเนินการดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน
2. รายงานผลการดำเนินงานพร้อมทั้งจัดส่งตามระยะเวลาที่กำหนด
3. นำผลการรายงานเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชนรับทราบ
4. เขียนรายงานสรุปผลการดำเนินงาน

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. มีการรายงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนเป็นประจำ
2. มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร

บราดี (รุจิรี ภูสาระ; และจันทราณี สงวนนาม. 2545: 122-124; อ้างอิงจาก Brady.)

กล่าวถึงการประเมินแล้วสรุปผลไว้ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย โดยการกำหนดสิ่งที่จะประเมิน ทำความเข้าใจกับจุดมุ่งหมายในการประเมิน อธิบายข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ กำหนดข้อมูลที่สมารถหาได้ ให้คำนิยามหลักการ ซึ่งผู้ประเมินจะต้องดำเนินการ

2. การเตรียมการ โดยพิจารณาว่าจะได้ข้อมูลจากใคร และเมื่อไร เทคนิคและเครื่องมือที่จะต้องใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน เลือกเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้

3. การดำเนินการ โดยการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดให้ตรงตามที่ต้องการประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณามาตรฐานหรือเกณฑ์ที่เหมาะสมกับหลักสูตร ศักยภาพที่เกิดจากหลักสูตร ผลที่ตามมาจากการปฏิบัติการของหลักสูตร เหตุและผลที่เกี่ยวกับหลักสูตร

5. การรายงานผลโดยการตีความหมายข้อมูลที่วิเคราะห์ สรุปผลหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพและความตรงของหลักสูตรตามเป้าหมาย บันทึกคณะบุคคล และแหล่งข้อมูลที่ต้องการจะทำให้ข้อเสนอแนะบังเกิดผลดี และนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณชน

สูนีย์ ภูพันธ์ (2546: 250-251) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตรที่ได้ทำการประเมินผลแล้วสรุปผลเพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อหาคคุณค่าของหลักสูตรนั้นโดยดูว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้น สามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรต้องการหรือไม่ สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมอย่างไร

2. เพื่ออธิบายและพิจารณาว่า ลักษณะส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรในแง่ต่าง ๆ เช่น หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผล สอดคล้องกันหรือไม่ หรือสนองความต้องการหรือไม่

3. เพื่อตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่ เหมาะสมกับการนำไปใช้ มีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง

4. เพื่อตัดสินว่าการบริหารงานด้านวิชาการและการบริหารงานด้านหลักสูตรเป็นไปตามที่ถูกต้องหรือไม่ เพื่อหาแนวแก้ไขระบบบริหารหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ

5. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือ ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วตามหลักสูตรว่าเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่

6. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ในหลักสูตร

7. เพื่อช่วยในการตัดสินว่าควรใช้หลักสูตรต่อไป หรือควรปรับปรุงพัฒนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเพื่อยกเลิกการใช้หลักสูตร

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน

2. กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่ใช้ในการประเมิน

3. การสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

6. การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการรายงานผลการประเมิน

7. การนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้พัฒนาหลักสูตรในอนาคตต่อไป

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การสรุปผลการดำเนินงาน หมายถึง สถานศึกษาสามารถเขียน รายงานสรุปผลการดำเนินงานได้ มีการรายงานผลการดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด และ นำผลการรายงานเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ

7. ด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร การปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์จะต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

7.1 สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา/ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้ เป็นข้อมูล

7.2 สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางการดำเนินงาน

นำผลการติดตามและรายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุง การบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

1. นำข้อมูลและปัญหาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาในปีต่อไป

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 257-258) กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. ให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้น มีจุดดีหรือจุดเสียตรงไหน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการวางแผน ปรับปรุงได้ถูกจุดส่งผลให้หลักสูตรมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

2. สร้างความน่าเชื่อถือและความมั่นใจและค่านิยมที่มีต่อสถานศึกษาให้เกิดขึ้น ในหมู่ประชาชน

3. ช่วยในการบริหารทางด้านวิชาการ ผู้บริหารจะได้อำนาจตัดสินใจและสนับสนุน ช่วยเหลือหรือบริการทางใดบ้าง

4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา

5. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

6. ให้ผู้ปกครองทราบความเป็นไปอย่างสม่ำเสมอเพื่อหาทางส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไข

ร่วมกัน

7. ช่วยให้การประเมินผลเป็นระบบ ระเบียบ

8. ช่วยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของหลักสูตร

9. ช่วยให้ผู้สามารถวางแผนการเรียนในอนาคตได้

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา/ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูล เพื่อดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

เนื่องจากหลักสูตรจะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ และเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของการศึกษา ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการสอนและประเมิน กระบวนการสอนของตน เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงและผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การศึกษาจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ถ้าหลักสูตรมีการปรับปรุงให้เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นตลอดเวลา ซึ่งกระบวนการ บริหารจัดการหลักสูตรจะประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การจัดสาระของหลักสูตร การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตร การดำเนินการบริหาร การนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนา แล้วผลผลิตจากกระบวนการ บริหารจัดการหลักสูตรจะนำมาเสนอเพื่อให้นักศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ทราบว่า สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างไร ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ การประสานงาน และการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากตัวชี้วัดดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทราบได้ว่ากระบวนการในการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องสามารถปฏิบัติงานได้ใน 7 ด้าน คือ การเตรียม ความพร้อม การจัดทำหลักสูตร การวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร การดำเนินการบริหาร หลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รวมถึงการสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อไปสู่ กระบวนการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป ซึ่งในแต่ละส่วนก็จะมีรายละเอียดของแนวทางการดำเนินงาน และตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ซึ่งตรงนี้เองที่ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็น แนวทางในการศึกษาถึงความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายกได้เป็นอย่างดี และผลที่ได้จะเป็น ข้อมูลซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาใน 6 ด้านตามที่สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครนายกได้ปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ คือ

1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. การวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
6. การสรุปผลการดำเนินงาน

4. คุณลักษณะของผู้บริหารและคุณลักษณะของครูผู้สอน

เพื่อให้การบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งทราบบทบาทภารกิจหน้าที่ ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด สถานศึกษาที่จัดการศึกษาประสบความสำเร็จได้ดีมีคุณภาพส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีผู้บริหารที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารอย่างถ่องแท้ และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงนับเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการศึกษา นอกจากนี้ครูผู้สอนก็ยังเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จด้วยดีเช่นกัน เพราะการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นั้น กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนจึงควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ. 2545: 50-51)

4.1 คุณลักษณะของผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษาที่ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการศึกษา จึงควรมีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ (2545: 51) ระบุถึงคุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล
2. มีความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษา และมุ่งมั่นต่อการสร้างระบบคุณภาพให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา
3. เป็นผู้มีความสามารถในการสร้างความร่วมมือ และประสานกับทุกฝ่ายเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินกิจการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เป็นผู้สนับสนุนให้สถานศึกษาได้รับการพัฒนาอยู่ในระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพตลอดไป โดยให้การสนับสนุนทั้งบุคลากรและผู้เรียน ร่วมมือกันพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (รุจิรี ภูสาระ; และจันทรานี สงวนนาม. 2545: 43-44; อ้างอิงจาก สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 2544) ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีในการบริหารและการจัดการศึกษา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน ครองคน ครองงาน และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ
2. เป็นผู้ที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะผู้นำ

ผู้ตามที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความคิดเป็นประชาธิปไตย และ มีการทำงานเป็นทีม

3. เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ได้แก่ ความรู้ทั่วไป ในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และความรู้เฉพาะตำแหน่งตามภารกิจ ของสถานศึกษา

4. เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการบริหารและจัดการศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสร้างความมุ่งหวังในอนาคต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแนวทางพัฒนาการศึกษา

แคมป์เบลล์และคนอื่น ๆ (รุจิรี ภูสาระ; และจันทรานี สงวนนาม. 2545: 35; อ้างอิงจาก Campbell; et al. 1968) มีความเห็นว่าสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดีที่สุด ผู้บริหารจึงต้อง แสดงบทบาทของผู้นำ ดังนี้

1. เป็นผู้จัดรูปงานตามโครงสร้างและขนาดของสถานศึกษา โดยมีการมอบอำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบให้ผู้อื่นร่วมกันปฏิบัติเพื่อให้ภารกิจบรรลุผล

2. ต้องเป็นผู้สื่อความหมายที่ดี เนื่องจากผู้บริหารต้องอยู่ท่ามกลางบุคคลทั้งหลาย จึงจำเป็นต้องติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน ทั้งโดยเอกสารและวาจา เพื่อให้โรงเรียนสามารถบรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. ต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการบริหารหรือการสอน การร่วมกับสมาคม วิชาชีพหรือมีความรู้ใหม่ๆ ทางการศึกษา

4. ต้องเป็นผู้บังคับบัญชาทางการบริหารและใช้อำนาจหน้าที่ด้วยความเหมาะสม ทรัสตี (รุจิรี ภูสาระ; และจันทรานี สงวนนาม. 2545: 30-32; อ้างอิงจาก Trusty. 1986) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมให้ครูนำเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของสถานศึกษาไปปฏิบัติ
3. สร้างความเชื่อมั่นว่ากิจกรรมของสถานศึกษาและของห้องเรียนสอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

4. สร้างความเชื่อมั่นว่าโครงการทางวิชาการของสถานศึกษาเป็นผลการวิจัย และการปฏิบัติทางการศึกษา

5. มีการวางแผนร่วมกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการต่างๆ ทางวิชาการเพื่อให้บรรลุ ความต้องการของนักเรียน

6. ส่งเสริมให้ครูนำโครงการทางวิชาการไปปฏิบัติ

7. ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครูในการประเมินผลโครงการทางวิชาการของสถานศึกษา

8. ติดต่อสื่อสารกับครูและนักเรียนด้วยความคาดหวังที่สูงในด้านมาตรฐานทางวิชาการ

9. ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางสังคมของนักเรียน

10. ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างเชาว์ปัญญาของนักเรียน
11. มีการจัดสรรเวลาเพื่องานวิชาการร่วมกับครูไว้อย่างชัดเจน
12. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างยุติธรรม

สรุปได้ว่าการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารตามแนวคิดของทริสตี คือการนำเอาความรู้ความสามารถ แนวความคิด เทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพต่อการศึกษามาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

เฮนเคลย์และคนอื่น ๆ (รุจิรี ภูสาระ; และจันทรานี สงวนนาม. 2545: 36; อ้างอิงจาก Hencley; et al. 1970) ให้ความเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงบทบาท ดังนี้

1. จัดบรรยากาศของสิ่งแวดล้อมเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุด
2. เน้นการนำการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้เพื่อพัฒนาความรู้ และการแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของการเรียนการสอน
3. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

นีเซวิช (รุจิรี ภูสาระ; และจันทรานี สงวนนาม. 2545: 36-37; อ้างอิงจาก Knezevich. 1984) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทและความสามารถ ดังนี้

1. ความสามารถในการกระตุ้นคน คือ มีทักษะในการใช้กระบวนการกลุ่มให้เกิดคุณค่าในการบริหารงาน ธรรมชาติของการเป็นผู้นำ และวิธีการโน้มน้าวใจคน
2. ความสามารถในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาด้วยความสุขุมรอบคอบ
3. ความสามารถในการให้ความร่วมมือที่ดี โดยเข้าใจรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ และระบบทางการสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
4. ความสามารถในการแก้ปัญหา สามารถวินิจฉัยสาเหตุของปัญหา รู้กระบวนการแก้ปัญหา และสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้
5. ความสามารถในการบริหารงานบุคคล รู้เทคนิคในการสร้างภาวะผู้นำ รู้จักการเจรจาต่อรอง ยกย่องชมเชยให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

จากรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปถึงคุณลักษณะผู้บริหารที่ควรมี ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ตามที่กรมวิชาการ (2545: 50) ระบุไว้สอดคล้องกับที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (รุจิรี ภูสาระ; และจันทรานี สงวนนาม. 2545: 44; อ้างอิงจาก สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 2544) ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ว่าเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในการบริหารและจัดการศึกษา ได้แก่ มีความสามารถในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสร้างความมุ่งหวังในอนาคต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแนวทางพัฒนาการศึกษา

2. มีความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษา ตามที่กรมวิชาการ (2545: 50) ระบุไว้สอดคล้องกับที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (รุจิรี ภูสาระ; และจันทรานี สงวนนาม. 2545: 44; อ้างอิงจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 2544) ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ว่าเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ได้แก่ ความรู้ทั่วไปในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และความรู้เฉพาะตำแหน่งตามภารกิจของสถานศึกษา

3. การสร้างความร่วมมือและประสานงาน ตามที่กรมวิชาการ (2545: 50) ระบุไว้สอดคล้องกับที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (รุจิรี ภูสาระ; และจันทรานี สงวนนาม. 2545: 43; อ้างอิงจาก สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 2544) ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ว่าเป็นผู้ที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะผู้นำผู้ตามที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความคิดเป็นประชาธิปไตยและมีการทำงานเป็นทีม

4. สนับสนุนให้สถานศึกษาได้รับการพัฒนา ตามที่กรมวิชาการ (2545: 51) ระบุไว้ว่าเป็นลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการให้สถานศึกษาอยู่ในระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพตลอดไป โดยให้การสนับสนุนทั้งบุคลากรและผู้เรียนร่วมมือกันพัฒนาสถานศึกษา

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหาร หมายถึง ความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความสามารถในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสร้างความมุ่งหวังในอนาคตได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแสวงหาแนวทางพัฒนาการศึกษาอยู่เสมอ รวมถึงการมีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษา การสร้างความร่วมมือและประสานงาน และสนับสนุนให้สถานศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4.2 คุณลักษณะของครูผู้สอน

ครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี เพราะเป็นบุคคลที่จะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น ซึ่งจะต้องจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักสูตรแกนกลาง รวมถึงต้องยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้นบทบาทของครูผู้สอนจึงควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังต่อไปนี้

เพิ่มวรุช บุปผามาตะนัง (2543: 43-44) ได้กล่าวไว้ว่าครูถือเป็นจุดเริ่มของกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อหล่อหลอมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งครูในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ น่าจะเป็นผู้ที่มีลักษณะดังนี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ฯลฯ เพราะสิ่งต่างๆ เหล่านี้นับวันแต่จะเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น ทำให้ครูและนักเรียนมีแหล่งการเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้น ศึกษาได้ด้วยตนเองมากขึ้น ทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ย่าง สนุกสนาน น่าติดตามและความสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และตามอวัยวะ อันจะส่งผลให้นักเรียนในสหัฐวรรษใหม่

เป็นคนฉลาด มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น จึงจำเป็นที่ครูจะต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและการรุกเข้ามาของสิ่งต่างๆ เพื่อให้สามารถนำสิ่งต่างๆ เหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาได้อย่างแท้จริง

2. มีวิสัยทัศน์ มีลักษณะมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี รู้ทันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการศึกษา มีความรู้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นคนสนใจใคร่รู้ ศึกษาค้นคว้า วิจัย การฝึกอบรม ดูงานเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางานในหน้าที่อยู่เสมอ

3. มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน รู้จักการปรับบทบาทในด้านต่างๆ ให้สมดุล เช่น พยายามลดการพูดลงแล้วเพิ่มการฟัง และการอ่านให้มากขึ้น เพราะการที่เราลดการพูดลงแล้วหันมาฟังเสียงรอบข้างบ้าง เราอาจจะได้ยินเสียงสะท้อนอันอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้

4. เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก สืบเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่นับวันจะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา ดังนั้นครูจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้สอน เป็นผู้อำนวยความสะดวก เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้า และสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยครูคอยอำนวยความสะดวกในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์สื่อ และเทคโนโลยีต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ และระบบสารสนเทศอื่นๆ ให้ผู้เรียนได้ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการพัฒนาความรู้ความสามารถของเขาอย่างเต็มตามศักยภาพแต่ละบุคคล

5. มีคุณธรรมจริยธรรม เช่น ความเมตตากรุณา ความเสียสละ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความสะอาดและเกรงกลัวต่อบาป เป็นต้น เพราะสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำกับควบคุมให้ครูใช้ความรู้ที่มีอยู่ไปในทางที่สร้างสรรค์ เกิดประโยชน์แก่วงการการศึกษาอย่างแท้จริง

จักรพรรดิ ะทา (2544: 8-9) ได้ทำการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษา และสาระสำคัญด้านอื่นๆ ที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ครูจะต้องมีบทบาทสำคัญดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด รวมถึงจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

2. จัดสาระการเรียนรู้โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

3. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

4. ฝึกทักษะ กระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา

5. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

6. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

7. จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้

8. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาการเรียนตามศักยภาพ

9. จัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่กันไป

10. จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนของสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม

11. ร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

12. พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษา

13. พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

14. ปฏิบัติงาน และประพฤติปฏิบัติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู อร์นุช โพนุชกุล (2545: 43) ได้กล่าวไว้ว่าหน้าที่และบทบาทของครู นอกจากจะทำการสอนแล้ว ครูควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ที่มีนวัตกรรมสูง รู้ลึกคิด รู้จักทำ รู้จักวิจัย และสรรหาความรู้ความชำนาญใหม่
2. เป็นผู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ
3. เป็นผู้ที่มีความเป็นสหวิทยาการ รอบรู้วิทยาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน
4. เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาการที่หลากหลายและได้มาตรฐาน
5. เป็นผู้ที่มีความสามารถใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเต็มที่
6. เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา โดยเฉพาะภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
7. เป็นผู้ที่มีใจรักที่จะเป็นครู มีจรรยาบรรณ และเป็นแบบอย่างของคนรุ่นใหม่
8. เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายได้

ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้วิทยาการต่างๆ และแนวคิดใหม่ๆ เกิดขึ้นอยู่เสมอ มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านเนื้อหาสาระของการเรียน เปลี่ยนแปลงวิธีการสอน ตลอดจนมีการนำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรมีลักษณะความเป็นครูที่ดี ดังนี้ (สมนึก ปฏิปทานนท์. 2547: 35-36)

1. มีความรู้ดี คือ การเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการทั้งในวิชาสามัญและวิชาชีพเป็นอย่างดี เพียงพอที่จะใช้เป็นรากฐานในการอบรมสั่งสอนและสร้างสรรค์ผู้เรียนให้เป็น

พลเมืองที่มีคุณภาพได้ตามลำดับในอนาคต ครูจะต้องรู้วิชาการให้ลึกซึ้งโดยการเอาใจใส่ศึกษา และติดตามข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางวิชาการอยู่เสมอจะได้นำมาถ่ายทอดให้แก่นักเรียน เพื่อ นักเรียนจะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันและพัฒนาสังคมต่อไป ในส่วนของวิชาชีพ คือ วิชาครู ครูต้องรู้หลักการสอนจิตวิทยา เทคนิควิธีสอน ฯลฯ เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ครูผู้สอน รู้จักผู้เรียน เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนความคิดเห็นความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำมาจัดประสบการณ์ในการอบรมสั่งสอนให้ได้ผลตามความมุ่งหมาย

2. การสอนดี คือ การรู้จักเลือกสรรเทคนิควิธีสอนที่เหมาะสมมาใช้ในการถ่ายทอด ความรู้ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุก อยากรเรียน เข้าใจและสามารถรับเอาความรู้นั้นๆ ไว้เป็นของตน

3. การปกครองดี คือ การรู้จักบังคับบัญชาอบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนดี อยู่ในระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ตลอดจนคอยส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน รวมทั้งคอยเหนี่ยวรั้งหรือป้องกันมิให้ผู้เรียนกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง โดยครูต้องนำเอา หลักจิตวิทยามาใช้จึงประสบความสำเร็จ การปกครองดีจะเป็นปัจจัยช่วยให้การเรียนการสอน ดำเนินไปด้วยดี

4. บุคลิกภาพดี ครูที่มีบุคลิกภาพดีจะได้รับความเลื่อมใสศรัทธาจากผู้เรียน เป็นปัจจัย ส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จในการสอนและการปกครอง บุคลิกภาพที่ดีของครู หมายถึง บุคลิกภาพทางกายและจิตใจ เช่น แต่งกายสะอาด เรียบร้อย และเหมาะสม ร่าเริงแจ่มใส มองโลก ในแง่ดี คล่องแคล่วว่องไว ควบคุมอารมณ์ให้มั่นคง ใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น พุดจา ไพเราะ เป็นต้น

5. ประพฤติดี ครูจะเป็นเสมือนแบบอย่างของผู้เรียน และผู้เรียนมีความโน้มหน้ำที่จะ เอาอย่างและประพฤติตามครู ดังนั้นครูที่ดีจึงควรเป็นผู้มีความประพฤติดีงาม มีความเมตตากรุณา ตั้งอยู่ในความเที่ยงธรรม เคารพในเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล กล่าวหาญ อดทน อุตสาหะ ร่วมมือร่วมใจ ผู้ใดก็ตามแม้จะมีความรู้ดีและสอนดี แต่ถ้าขาดเสียซึ่งความประพฤติ และอัธยาศัยที่ดีงามแล้วผู้นั้นก็ยังไม่สามารถจะรับว่าเป็นผู้มีคุณลักษณะครบถ้วนสมบูรณ์ที่จะเป็น ครูที่ดีได้ ฉะนั้นครูที่ดีควรเป็นตัวอย่างที่ดีของเด็กนักเรียน และวางตนให้เป็นที่เคารพนับถือ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

6. มนุษยสัมพันธ์ดี ครูจำเป็นจะต้องติดต่อกับบุคลากรหลายฝ่ายทั้งกับเพื่อนครู ผู้ปกครองนักเรียน และบุคคลในชุมชน บุคคลเหล่านี้มีส่วนสร้างเสริมให้การทำงานของครูประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่ครูสร้างขึ้น ดังนั้นครูที่ดีจึงควรมีอัธยาศัย ไม่ตรีกับบุคคลทุกฝ่าย โดยการทักทายปราศรัยทำความคุ้นเคยช่วยเหลือซึ่งและตลอดจน ให้คำปรึกษา เมื่อเขาเหล่านั้นต้องการ หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจตามความ เหมาะสม เป็นต้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ซึ่งจะยังประโยชน์ให้แก่ตนเองทั้งในหน้าที่ การงานและในเรื่องส่วนตัว

จากรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปถึงคุณลักษณะครูผู้สอนที่ควรมีได้ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ ตามที่เพิ่มวูช บุปผามาตะนัง (2543) ได้ระบุไว้ว่า เป็นผู้มีลักษณะผู้ทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ สนใจค้นคว้า วิจัย ฝึกอบรม ทุ่มงานเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน ในหน้าที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ว่าครูควรมีความรู้ และทักษะด้านต่างๆ รวมทั้งสามารถนำมาประยุกต์ใช้และจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสาน สาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างเหมาะสม

2. มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน ตามที่เพิ่มวูช บุปผามาตะนัง (2543) ได้ระบุไว้ว่าเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น ดังนั้นครูจะต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ครูจะต้องเปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยการความสะดวกโดยเน้นให้นักเรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและสร้างความรู้ด้วยตนเอง แล้วมีครูคอยอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ ดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ว่าครูจะต้องพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการศึกษาของผู้เรียน เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียน จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้

3. มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน ตามที่เพิ่มวูช บุปผามาตะนัง (2543) ได้ระบุไว้ว่า จะเป็นครูที่ดีได้จะต้องรู้จักการปรับบทบาทในด้านต่างๆ ให้เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพได้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ว่าครูควรมีทักษะ กระบวนการจัดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา

4. เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้อำนวยการความสะดวก ตามที่เพิ่มวูช บุปผามาตะนัง (2543) ได้ระบุไว้ว่า ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศนับวันจะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา ดังนั้นครูคงจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้สอน เป็นผู้อำนวยการความสะดวก เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้า และสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยครูคอยอำนวยความสะดวกในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์สื่อ และเทคโนโลยีต่างๆ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ว่าครูจะต้องจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะของครูผู้สอน หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และรู้ทันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา มีความรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และแสวงหาแนวทางพัฒนาการศึกษาและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีวิสัยทัศน์ มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน และการสื่อสารที่ชัดเจน รวมถึงเป็นผู้อำนวยการความสะดวกต่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ชาติรี มณีโกศล (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรการวิจัยปฏิบัติการสำหรับครูประถม เป็นการวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา ด้วยการนำกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบเอ็กต์บุคคล มาประยุกต์ใช้กับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร โดยดำเนินการในลักษณะที่เป็นบันไดเวียนทุกขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การประเมินผล และการปฏิบัติซ้ำ การพัฒนาหลักสูตรมี 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพการณ์ก่อนการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร การประเมินโครงการหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งการทดลองใช้หลักสูตรการวิจัยปฏิบัติการครั้งนี้ ดำเนินการทดลองใช้รวม 3 ครั้ง โดยนำผลการทดลองแต่ละครั้งไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไขหลักสูตร จนมีความสมบูรณ์ที่สุด ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการทดลองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา สาระ กิจกรรม มีความเหมาะสมและน่าสนใจมาก หลังจากสิ้นสุดการทดลองใช้หลักสูตรแต่ละครั้งผู้เข้ารับการทดลองมีความคิดเห็นว่าเป็นตนเองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการเพิ่มมากขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ จากการตรวจผลงานและการสังเกตในขณะที่ทดลองพบว่า ผู้เข้ารับการทดลองสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่หลักสูตรกำหนดไว้ได้ แต่ผู้เข้ารับการทดลองไม่อภิปราย และแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร สรุปแล้วผลการวิจัยครั้งนี้คือได้หลักสูตรการวิจัยปฏิบัติการ สำหรับครูประถมศึกษาที่มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้

มาติน เสงตระกุล (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพณิชยการของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการโดยรวมและรายด้าน คือด้านหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการนิเทศและพัฒนาบุคลากรทางการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้บริหารกับครูอาจารย์มีสภาพการบริหารงานวิชาการโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

บุญธรรม แก้วสาร (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหารหลักสูตรประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ในโรงเรียนมีทัศนะสอดคล้องกันว่าการบริหารหลักสูตรประถมศึกษาโดยรวม และรายด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการประเมินผล การบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับดี ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียนมีผลต่อการบริหารหลักสูตรประถมศึกษา

วิทยา แสงงาม (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง

การสอนมวยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวิธีการจัดทำวิชา/รายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่ ในกลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ และประเมินหลักสูตรโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Puissance Measure (P.M.) เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ และใช้รูปแบบการประเมินที่สร้างขึ้นหาตัวบ่งชี้ถึงคุณค่าของหลักสูตรหลังจากนำไปทดลองใช้ ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรก่อนนำไปใช้เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต เหมาะสมกับผู้เรียน ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ด้านโครงสร้างและเนื้อหา มีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และความต้องการของท้องถิ่น เนื้อหาที่จัดไว้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ และชัดเจน ด้านอัตราการเรียนได้กำหนดให้สัมพันธ์กับการจัดตารางสอนในชั้นเรียน แต่ไม่แน่ใจว่าอัตราเวลาเรียนที่กำหนดไว้จะเหมาะสมเพียงพอกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุอุปกรณ์พบว่าท้องถิ่นมีความต้องการต่อการจัดการเรียนตามหลักสูตรนี้ บริเวณอาคารสถานที่ที่มีความเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เอกสารประกอบหลักสูตร สื่อ วัสดุอุปกรณ์เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีการจัดเรียงลำดับไม่เหมาะสม กิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดเหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหา สภาพท้องถิ่น และผู้เรียน แต่ไม่แน่ใจว่ากิจกรรมการเรียนการสอนจะเหมาะสมกับเวลาเรียน และด้านการวัดผลและประเมินผลมีความเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและจุดประสงค์โดยครอบคลุมทั้ง 3 ลักษณะคือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

จิราภรณ์ วุฒิกักดี (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้บริหารควรมีอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าตัดสินใจ รับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเอง ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเสมอภาค มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่การบริหารเป็นอย่างดี และมีความรอบรู้ทันเหตุการณ์ ข่าวสาร เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีผลต่อตัวเองและหน้าที่การงาน

จันทร์ทัย สุพัฒนานนท์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนในยุคปฏิรูปการศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนคาดหวังในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนในยุคปฏิรูปการศึกษาใน 3 ด้าน โดยเรียงตามลำดับดังนี้ คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม คือ การให้ความรักและความเอาใจใส่ต่อศิษย์เท่าเทียมกัน อุทิศตนและเวลาเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในทุกๆ ด้าน คุณลักษณะส่วนตน คือ การมีภาวะผู้นำในการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาได้ มีการพัฒนาการเรียนรู้อันมุ่งให้ผู้เรียนพึ่งตนเอง คิดเอง ปฏิบัติเอง และตัดสินใจได้เอง และคุณลักษณะ

ด้านวิชาชีพ คือ การเลือกใช้กิจกรรมที่เหมาะสมและสนองความต้องการของผู้เรียน การจัดระบบ การบริหารงาน การเก็บรวบรวมข้อมูลและการสื่อสาร สามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ ต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตรให้สนองความต้องการ ความถนัด และความสนใจ ของผู้เรียนได้

นิโรธ นีวัตวงศ์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการพัฒนา โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศทุกด้านอยู่ในระดับสูง ซึ่งพิจารณาคุณลักษณะของผู้บริหารตามลำดับ ดังนี้ ด้านวิชาการมีความรอบรู้เกี่ยวกับ สถานการณ์ต่างๆ และความเคลื่อนไหวทางการศึกษา ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดไกล ใจกว้าง พร้อมทั้งจะรับการเปลี่ยนแปลง ด้านความสามารถเชิงบริหาร การส่งเสริมให้บุคลากร ร่วมมือกันปฏิบัติงาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรกับทุกคน ด้านคุณธรรม มีพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา และด้านความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบสูง เชื่อมั่นในตนเอง

เสาวภาคย์ แผลมเพชร (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความพร้อมของสถานศึกษา และศักยภาพของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเปรียบเทียบความพร้อมของสถานศึกษาใน 3 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านการจัด สิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการสนับสนุนส่งเสริม จำแนกตามขนาดโรงเรียน และศักยภาพ ของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร ด้านการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และสังกัดกลุ่มวิชา ผลการศึกษาพบว่า ความพร้อม ของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทั้ง 3 ด้าน และศักยภาพของบุคลากร ในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ขนาดโรงเรียนมีผลต่อ ความพร้อมของสถานศึกษาในภาพรวมทุกด้าน และศักยภาพของบุคลากรจำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และสังกัดกลุ่มวิชา มีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

รัชฎาภรณ์ ทองแป้น (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาและความพร้อมในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสาระภูมิศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนนาร่องทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และอนุคณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ความพร้อมในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สาระภูมิศาสตร์และความสามารถของครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

สาระภูมิศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสาระภูมิศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกับความพร้อมในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สาระภูมิศาสตร์ แต่ในรายด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตร และด้านงบประมาณมีความพร้อมในระดับมาก ขนาดของโรงเรียนนำร่องทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 มีผลต่อความพร้อมในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสาระภูมิศาสตร์ ส่วนครูผู้สอนในกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สาระภูมิศาสตร์ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระภูมิศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง และ ประสิทธิภาพของครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 มีผลต่อความสามารถในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาสาระภูมิศาสตร์

พันธณี วิหคโต (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา ในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักบริหาร การศึกษาท้องถิ่น และสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาค เรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ทั่วประเทศ รวมจำนวน 2,146 โรงเรียน เกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตร สถานศึกษาประกอบด้วยด้านปัจจัยกระบวนการและผลผลิต ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขในการดำเนินงานการใช้หลักสูตร ผลการศึกษาพบว่า สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ส่วนใหญ่จะค่อนข้างมีความพร้อม ยกเว้นเรื่องของสื่อและแหล่งการเรียนรู้ การนิเทศและประเมินผล ซึ่งควรจะต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติม ผู้บริหารมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ในระดับมากทุกรายการ ยกเว้นเรื่องการจัดการสอนซ่อมเสริมที่อยู่ในระดับปานกลาง ครูผู้สอน มีความพึงพอใจในเรื่องการจัดทำหลักสูตร การจัดกิจกรรมการสอน การวัดและประเมินผล และ การบริหารจัดการและสภาพแวดล้อมในระดับมาก นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตร ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันยาเสพติด การทักทาย พบปะ พูดคุยระหว่างครูกับนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน การให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุมชนมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีการสืบสานจารีต ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและ ของชาติ การส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพิทักษ์สิทธิเด็ก และดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และ เด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามความสามารถ การส่งเสริมสนับสนุนให้มี การนำวิทยากรบุคคลภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนตามลำดับ นอกจากนี้พันธณี วิหคโตยังพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร สถานศึกษามีแนวทางแก้ไขได้ดังนี้ 1) เตรียมครูให้พร้อมก่อนการประกาศใช้ 2) จัดสรรอัตรากำลัง ของครูผู้สอนและครูผู้สนับสนุนให้เพียงพอตามเกณฑ์ที่กำหนด 3) ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อ การจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด/จัดทำสื่อ/ซื้อสื่อที่ทำยาก/สื่อสำเร็จรูป/จัดสรรวัสดุอุปกรณ์การจัดทำสื่อ/ จัดหาแหล่งเรียนรู้/เพิ่มสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้กับโรงเรียน 4) ส่วนกลางควรเร่งดำเนินการกำหนด

รูปแบบ/แนวทางการวัดและประเมินผลให้ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้ 5) จัดระบบการนิเทศและกำหนดแผนการนิเทศ 6) มีการประชุมชี้แจงและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

สมยศ แก้วมณี (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี เพื่อศึกษาปัญหาการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดผลการเรียนรู้ 2) ด้านการกำหนดสาระการเรียนรู้ 3) ด้านการกำหนดเวลาเรียน 4) ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา 5) ด้านการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ 6) ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จากครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี จำนวน 297 คน พบว่า ปัญหาการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ขนาดโรงเรียน ประสบการณ์ในการสอนและประสบการณ์การรับกรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีผลต่อปัญหาการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา

จงจินต์ หิรัญญะสิริ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาที่ควรมีในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความตั้งใจ เอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน มีความซื่อสัตย์สุจริต ความประพฤติตรงไปตรงมา มีวิสัยทัศน์กว้างไกล จัดการศึกษาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการวางแผน

งานวิจัยต่างประเทศ

เคลลอน (Kellon. 1992: Abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การติดตามผลการใช้หลักสูตร The Bunmbu (ฉบับปรับปรุง) ของมหาวิทยาลัยควีน เมืองคิงส์ตัน เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชานเมืองประเทศ Sierra Leon ซึ่งทำการวิเคราะห์ทัศนคติ ความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้วางแผนโครงการ เพื่อทำการติดตามผลหลักสูตรฉบับปรับปรุงดังกล่าว จุดประสงค์ของการศึกษามี 3 ประการ คือ ทำให้หลักสูตรใหม่ของ Bunmbu มีความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรใหม่ของ Bunmbu กับหลักสูตรเก่าของ Fullan ซึ่งเป็นผลมาจากการติดตามผลการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรใหม่ของ Bunmbu เป็นหลักสูตรที่ดี ประสบความสำเร็จในการใช้หลักสูตร เนื่องจากลักษณะของหลักสูตรใหม่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนชุมชนและครูผู้สอนให้เกิดความเข้าใจในการใช้หลักสูตร แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรใหม่มีหลักการและมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน

บรูคส์ (Brooks. 1994: Abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษาใน British Columbia เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษาในปี ค.ศ. 2000 ของมหาวิทยาลัยเทกซัส เมืองออสติน ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจำนวน 22 คน สรุปได้ว่า หลักสูตรประถมศึกษาที่ปรับปรุงใหม่จะครอบคลุมการศึกษา 4 ปี ซึ่งเน้นหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมและการศึกษาด้วยตนเอง
 2. บรรยากาศในการเรียน
 3. ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและนักเรียนในการทำกิจกรรม
 4. การบูรณาการหลักสูตรทางด้านมนุษยวิทยา วิทยาศาสตร์ ศิลปะและการประดิษฐ์
- โซรานโน (Soranno. 1997: Abstract) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้

ประสิทธิภาพของโรงเรียนระหว่างผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนเอกชนกับโรงเรียนรัฐบาล เพื่อศึกษาความแตกต่างในการรับรู้และตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาระหว่างผู้ปกครองส่งลูกมาเรียนในโรงเรียนเอกชนกับผู้ปกครองที่ส่งลูกมาเรียนโรงเรียนรัฐบาล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองของนักเรียนทั้งในโรงเรียนเอกชนและรัฐบาลจำนวน 269 คน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนของรัฐบาลเกี่ยวกับที่ตั้งของโรงเรียน คุณสมบัติของครูผู้สอน และกิจกรรมเสริมในหลักสูตรว่าเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวชี้วัดที่มีผลต่อการรับรู้ประสิทธิภาพของโรงเรียนของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็คือคุณสมบัติของครูผู้สอน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และประสบการณ์ในการทำงาน ในการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลจะให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษามากกว่าผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนที่ให้ความสนใจกับการศึกษาที่เด็กจะได้รับ ผู้ปกครองจะเปรียบเทียบและนิยมส่งลูกมาเรียนในโรงเรียนของรัฐบาลมากกว่าเพราะสามารถควบคุมการศึกษาของลูกได้ดีกว่า

บุฟาร์สัน (Bufarsan. 2000: Abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์หลักสูตรในโปรแกรมเตรียมความพร้อมของครูวิทยาลัยการศึกษาระดับพื้นฐานของคูเวต เพื่ออธิบายถึงเป้าหมายและการรับรู้ถึงโปรแกรมเตรียมความพร้อมของครู ซึ่งข้อมูลที่ได้จะช่วยให้การตัดสินใจด้านการศึกษาในคูเวต และทำให้รู้ว่าอะไรคือความต้องการที่จะทำให้โปรแกรมนี้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น การศึกษานี้จะประเมินการรับรู้ด้านความรู้ ทักษะ ทศนคติของครูนักเรียน ครูเข้าใหม่ และผู้สอนอื่นๆ ที่อยู่นอกโปรแกรมในวิทยาลัยแห่งนี้ ซึ่งจะพิจารณาบริบทที่เป็นมาตรฐาน 5 ด้าน คือ ความรู้ในเนื้อหา การสอน ความหลากหลาย การพัฒนาวิชาชีพ และการทำงานด้านการสอน โดยเก็บแบบสอบถามจากการสำรวจจำนวน 280 ชุด พบว่า ความรู้และทักษะของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อโปรแกรมเตรียมความพร้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปีจะมีการรับรู้ต่อโปรแกรมนี้ในทางบวก ดังนั้นการวิเคราะห์หลักสูตรนี้จะทำให้เกิดการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมของครู อาจทำได้โดยการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้และทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อ วิชาชีพ และผู้ตอบแบบสอบถามแนะนำให้ทำการศึกษาในวิทยาลัยการศึกษารื่นๆ ในตะวันออกกลางด้วย

ฮาลีย์ (Haley. 2000: Abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ของที่ตั้งโรงเรียนและประสบการณ์ของครูที่มีผลต่อครูผู้สอน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะทำการตรวจสอบ

ความสัมพันธ์ของที่ตั้งและระดับประสบการณ์ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเมืองและชานเมือง โดยแบบสอบถามจะมีทั้งการสัมภาษณ์เป็นกลุ่มและเก็บแบบสอบถามเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสรุปผลการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองมีความสัมพันธ์ต่อครูผู้สอนอย่างน้อยสำคัญทางสถิติ และระดับประสบการณ์ของครูเป็นปัจจัยที่มีผลตรงกันข้ามแต่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ ก็คือ ต้องมีการพัฒนาครูตามหลักสูตรการศึกษาโดยเน้นที่การปฏิบัติงาน และความซับซ้อนของระบบการบริหารในโรงเรียนที่จะสนับสนุนครูทุกคนให้มีโอกาสพัฒนาตนเอง รวมทั้งมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า สภาพปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาก็คือ การเตรียมความพร้อมของครู จำนวนครูผู้สอน งบประมาณ การวัดและประเมินผล การนิเทศ และการประชุมชี้แจง เมื่อจัดทำหลักสูตรแล้วการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพนั้น วุฒิการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนก็มีผลต่อการนำหลักสูตรไปใช้ รวมไปถึงขนาดโรงเรียนที่มีผลต่อความพร้อมของสถานศึกษาในการนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้นตัวแปรที่มีผลก็คือวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การสอนของครูผู้สอน ทางด้านการบริหารหลักสูตรและการบริหารงานของผู้บริหาร พบว่าประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของโรงเรียน และวุฒิการศึกษาของผู้บริหารมีผลต่อการบริหารทั้งสิ้น ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาน่าจะเกี่ยวข้องกับทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนที่ต้องมีทั้งประสบการณ์ในการทำงานและความรู้ความสามารถอันเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารและครูผู้สอนพึงมี รวมไปถึงขนาดสถานศึกษาด้วย เนื่องจากสถานศึกษามีขนาดต่างกัน ดังนั้นจำนวนครู จำนวนนักเรียนและงบประมาณต่างๆ ย่อมแตกต่างกัน ซึ่งน่าจะเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จะสัมพันธ์กับความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก โดยมีวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม ปีการศึกษา 2548 จำนวน 11 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 55 คน และครูผู้สอนจำนวน 493 คน รวมทั้งสิ้น 548 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารทั้งหมด จำนวน 55 คน และครูผู้สอน จำนวน 220 คน รวมทั้งหมด 275 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เป็นการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ว่ามากเพียงพอที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรได้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2535: 9) และในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของครูผู้สอนจำนวน 220 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษา ปีการศึกษา 2548 จำแนกตามจำนวนครูผู้สอน ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก จำนวนทั้งสิ้น 11 โรงเรียน

แล้วทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามสถานศึกษา

สถานศึกษา	ประชากร		รวม	กลุ่มตัวอย่าง		รวม
	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน		ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	
1. โรงเรียนนครนายกวิทยาคม	5	126	131	5	56	61
2. โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”	5	87	92	5	39	44
3. โรงเรียนนวมราชานุสรณ์	5	65	70	5	29	34
4. โรงเรียนปิยชาติพัฒนา	5	60	65	5	26	31
5. โรงเรียนนงคราญ	5	55	60	5	25	30
6. โรงเรียนปากพลีพิทยาคาร	5	33	38	5	15	20
7. โรงเรียนเมืองนครนายก	5	18	23	5	8	13
8. โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา	5	17	22	5	8	13
9. โรงเรียนภัทรพิทยาคาร	5	13	18	5	6	11
10. โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา	5	11	16	5	5	10
11. โรงเรียนเลขธรรมกิตติ์วิทยาคม	5	8	13	5	3	8
รวม	55	493	548	55	220	275

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) เกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหาร ครูผู้สอน และสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามมีทั้งข้อคำถามแบบตรวจคำตอบ (Checklist) และแบบปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ

1. สถานภาพผู้ตอบ
 - 1.1 ผู้บริหาร
 - 1.2 ครูผู้สอน
2. ระดับการศึกษาผู้ตอบ
 - 2.1 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 - 2.2 ปริญญาโทหรือเทียบเท่า
3. ประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบ
4. ขนาดสถานศึกษา

4.1 ขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 500 คน

4.2 ขนาดกลาง มีนักเรียนระหว่าง 501 – 1,499 คน

4.3 ขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน และแบบสอบถามเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยศึกษาจากกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาทั้ง 6 ด้าน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร จำนวน 12 ข้อ คุณลักษณะของครูผู้สอน จำนวน 11 ข้อ และแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 25 ข้อ รวมทั้งหมด 48 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยวิธีการดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะ
2. ศึกษากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อหลักสูตรสถานศึกษาจากตำรา เอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงข้อสรุปเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก
3. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะและแบบสอบถามวัดความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก
4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่อง ให้มีความถูกต้องและครอบคลุมตามขอบเขตและนิยามศัพท์ที่ศึกษา พร้อมทั้งตรวจสำนวนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามเพื่อความถูกต้อง
5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงและเนื้อหา นำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์เพื่อให้เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลต่อไป
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
7. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95
8. เมื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

สารนิพนธ์ เพื่อปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

วิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ มีดังนี้

1. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอประธานและกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบข้อคำถามว่ามีลักษณะครอบคลุมถึงเนื้อหาที่จะศึกษา รวมทั้งตรวจดูความถูกต้องของภาษาที่ใช้
2. หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูลกับผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า และขออนุญาตเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างในการกรอกแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและรับคืนด้วยตนเอง จำนวนแบบสอบถามที่ใช้ในการกรอกแบบสอบถาม จำนวน 275 ชุด

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ จำนวน 275 ฉบับ ผู้ตอบแบบสอบถามตอบครบถ้วนสมบูรณ์ ร้อยละ 100
2. ให้รหัสในแบบสอบถามตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้
 - ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหาร ครูผู้สอน และสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามมีทั้งข้อคำถามแบบตรวจคำตอบ (Checklist) และแบบปลายเปิด
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน และแบบสอบถามเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละระดับดังนี้

ระดับความสามารถมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
ระดับความสามารถมาก	ให้ 4 คะแนน
ระดับความสามารถปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ระดับความสามารถน้อย	ให้ 2 คะแนน
ระดับความสามารถน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลสถานภาพ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา โดยหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลประสบการณ์ในการทำงาน และความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha)
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายกอยู่ในระดับปานกลาง ใช้การตรวจสอบค่าเฉลี่ยของประชากรเป็น 3 ($\mu = 3$) ตามเกณฑ์การให้คะแนนในระดับปานกลางที่กำหนดไว้ข้างต้น โดยใช้การวิเคราะห์ค่าที (t-test) แบบ One Sample Group
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาว่าสถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหาร และคุณลักษณะของครูผู้สอนสามารถร่วมกันทำนายและพยากรณ์ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายกได้โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรก่อน แล้วจึงทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter เพื่อศึกษาการทำนายและการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) เพื่อค้นหาตัวแปรและค่าพยากรณ์ที่สามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2536: 153)

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า .8 ขึ้นไป ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงหรือสูงมาก
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .6 - .8 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง
3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .4 - .6 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .2 - .4 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ
5. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .2 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ใช้สถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หากสถิติดังต่อไปนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ค่าร้อยละ
 - 1.2 ค่าเฉลี่ย
 - 1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha)
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายกอยู่ในระดับปานกลาง ใช้การตรวจสอบค่าเฉลี่ยของประชากรเป็น 3 ($\mu = 3$) ตามเกณฑ์การให้คะแนนในระดับปานกลางที่กำหนดไว้ข้างต้น โดยใช้การวิเคราะห์ค่าที (t-test) แบบ One Sample Group
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาว่าสถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหาร และคุณลักษณะของครูผู้สอนสามารถร่วมกันทำนายและพยากรณ์ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายกได้โดยการใช้การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรก่อน แล้วจึงทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter และศึกษาการทำนายและการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) เพื่อค้นหาตัวแปรและค่าพยากรณ์ที่สามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการแปลความหมายจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ ดังนี้

n	แทน	จำนวนผู้บริหารและครูผู้สอนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
r	แทน	ค่าความสัมพันธ์
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนดิบ
C.V.	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน
SE.b	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
X_1	แทน	สถานภาพ
X_2	แทน	ระดับการศึกษา
X_3	แทน	ประสบการณ์ในการทำงาน
X_4	แทน	สถานศึกษาขนาดกลาง
X_5	แทน	สถานศึกษาขนาดใหญ่
X_6	แทน	คุณลักษณะของผู้บริหาร
X_7	แทน	คุณลักษณะของครูผู้สอน
Y	แทน	ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร
Y'_1	แทน	ค่าพยากรณ์ของคะแนนดิบการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
Y'_2	แทน	ค่าพยากรณ์ของคะแนนดิบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
Y'_3	แทน	ค่าพยากรณ์ของคะแนนดิบการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร
Y'_4	แทน	ค่าพยากรณ์ของคะแนนดิบการดำเนินการบริหารหลักสูตร

Y'_5	แทน	ค่าพยากรณ์ของคะแนนดิบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
Y'_6	แทน	ค่าพยากรณ์ของคะแนนดิบการสรุปผลการดำเนินงาน
Z'_1	แทน	ค่าพยากรณ์ของคะแนนมาตรฐานการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
Z'_2	แทน	ค่าพยากรณ์ของคะแนนมาตรฐานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
Z'_3	แทน	ค่าพยากรณ์ของคะแนนมาตรฐานการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร
Z'_4	แทน	ค่าพยากรณ์ของคะแนนมาตรฐานการดำเนินการบริหารหลักสูตร
Z'_5	แทน	ค่าพยากรณ์ของคะแนนมาตรฐานการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
Z'_6	แทน	ค่าพยากรณ์ของคะแนนมาตรฐานการสรุปผลการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน และนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของประสพการณ์ในการทำงาน คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน และความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ค่าที (t-test) แบบ One Sample Group เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ที่ให้คะแนนไว้ 5 ระดับ กับระดับปานกลางเป็น 3 ($\mu = 3$)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาตัวแปรและค่าพยากรณ์ที่สามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา แบบ Enter เพื่อศึกษาการทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก ด้วยตัวแปรสถานภาพ ระดับการศึกษา ประสพการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหาร และคุณลักษณะของครูผู้สอน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตัวแปรตามสถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยแสดงจำนวนและร้อยละ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ		
ผู้บริหาร	55	20.0
ครูผู้สอน	220	80.0
รวม	275	100.0
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	229	83.3
ปริญญาโท	46	16.7
รวม	275	100.0
ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	75	27.3
ขนาดกลาง	95	34.5
ขนาดใหญ่	105	38.2
รวม	275	100.0

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 80 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 และทำงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของประสบการณ์ในการทำงาน คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน และความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของประสบการณ์ในการทำงาน คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน และความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก

ตัวแปร (N=275)	\bar{X}	S.D.	C.V. (%)
ประสบการณ์ในการทำงาน (ปี)	18.920	5.004	26.448
คุณลักษณะของผู้บริหาร	3.973	.580	14.618
คุณลักษณะของครูผู้สอน	3.970	.554	13.962
ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา			
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	3.898	.659	16.923
2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.960	.611	15.427
3. ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร	3.877	.666	17.191
4. ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร	3.950	.613	15.532
5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	3.962	.617	15.575
6. ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน	3.933	.641	16.317

จากตาราง 3 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 275 คน มีค่าเฉลี่ยของประสบการณ์ในการทำงานเท่ากับ 18.92 ปี และค่าร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 26.448 คุณลักษณะของผู้บริหารเท่ากับ 3.973 และค่าร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 14.618 คุณลักษณะของครูผู้สอนเท่ากับ 3.970 และค่าร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 13.962 ค่าเฉลี่ยของความสามารถตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเท่ากับ 3.898 ค่าร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 16.923 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเท่ากับ 3.960 ค่าร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 15.427 ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตรเท่ากับ 3.877 ค่าร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 17.191 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรเท่ากับ 3.950

ค่าร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 15.532 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เท่ากับ 3.962 ค่าร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 15.575 และด้านการสรุปผลการดำเนินงานเท่ากับ 3.933 ค่าร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 16.317

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ค่าที (t-test) แบบ One Sample Group เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษากับระดับปานกลาง ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษากับระดับปานกลาง ($\mu = 3$)

กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร (N=275)	\bar{X}	S.D.	t
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	3.898	.659	22.575**
2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.960	.611	26.062**
3. ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร	3.877	.666	21.830**
4. ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร	3.950	.613	25.689**
5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	3.962	.617	25.857**
6. ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน	3.933	.641	24.113**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการรายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.898 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.960 ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.877 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.950 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.962 และด้านการสรุปผลการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.933 เมื่อตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละด้านกับระดับปานกลางโดยใช้ค่า t พบว่า ระดับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาทุกด้านสูงกว่าระดับปานกลาง ($\mu = 3$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรก่อน แล้วจึงทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter เพื่อศึกษาการทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก ด้วยตัวแปรสถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหาร และคุณลักษณะของครูผู้สอน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) เพื่อค้นหาตัวแปรและค่าพยากรณ์ที่สามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ดังแสดงในตาราง 5 – 17

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ของปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และด้านการสรุปผลการดำเนินงาน

ปัจจัย	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	Y
สถานภาพ (X ₁)	1.000	-.005	-.021	-.037	.115	.075	.058	.068
ระดับการศึกษา (X ₂)		1.000	.015	.049	-.039	-.030	.008	.019
ประสบการณ์ในการทำงาน (X ₃)			1.000	-.164**	.131*	-.027	.016	-.012
สถานศึกษาขนาดกลาง (X ₄)				1.000	-.571**	.126*	.123*	.082
สถานศึกษาขนาดใหญ่ (X ₅)					1.000	-.022	.015	.047
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X ₆)						1.000	.849**	.841**
คุณลักษณะของครูผู้สอน (X ₇)							1.000	.882**
ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการฯ (Y)								1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา (Y) ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับ คุณลักษณะของผู้บริหาร (X₆) และคุณลักษณะของครูผู้สอน (X₇) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .841 และ .882

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ แต่ละด้านที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธี Enter

ตัวทำนาย	B	β	SE.b	t
สถานภาพ (X_1)	.089	.054	.052	1.719
ระดับการศึกษา (X_2)	.045	.026	.055	.816
ประสบการณ์ในการทำงาน (X_3)	-.002	-.023	.004	-.711
สถานศึกษาขนาดกลาง (X_4)	-.057	-.042	.053	1.542
สถานศึกษาขนาดใหญ่ (X_5)	.082	.060	.053	-1.083
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X_6)	.301	.265	.068	4.442**
คุณลักษณะของครูผู้สอน (X_7)	.735	.618	.071	10.333**
Constant = -.238	R = .860	$R^2 = .739$	Adjusted R^2 Square = .733	F = 108.213**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 ตัวแปรที่สามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ คุณลักษณะของผู้บริหารและคุณลักษณะของครูผู้สอน กลุ่มตัวแปรทั้งหมดทุกตัวที่ใช้ในการทำนายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรตามเป็น .860 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาได้ร้อยละ 73.9

ในการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) พบว่า การทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษามีตัวแปรที่สามารถทำนายได้ ดังตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise)

ตัวทำนาย	b	β	SE.b	t
(Constant)	-.249		.153	-1.625
คุณลักษณะของครูผู้สอน (X_7)	.727	.611	.071	10.284**
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X_6)	.307	.270	.067	4.544**
สถานศึกษาขนาดกลาง (X_4)	.119	.086	.043	2.471**
R = .857	$R^2 = .734$	Adjusted R^2	F = 249.815**	SEE = .341
		Square = .731		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 พบว่า ตัวแปรด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน คุณลักษณะของผู้บริหาร และสถานศึกษาขนาดกลาง สามารถร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าคงที่เท่ากับ -.249 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .727 .307 และ .119 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .611 .270 และ .086 ตามลำดับ ตัวแปรทั้งสามที่ใช้ในการทำนายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรตามเป็น .857 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาได้ร้อยละ 73.4

เมื่อนำข้อมูลที่วิเคราะห์มาเขียนเป็นสมการทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา สามารถเขียนเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบและสมการในรูปคะแนนมาตรฐาน โดยมีความคลาดเคลื่อนของการทำนาย (SEE) เท่ากับ .341 และเป็นสมการที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ คือ

$$Y'_1 (\text{การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา}) = -.249 + .727(X_7) + .307(X_6) + .119(X_4)$$

และสมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z'_1 (\text{การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา}) = .611(X_7) + .270(X_6) + .086(X_4)$$

ตาราง 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ แต่ละด้านที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธี Enter

ตัวทำนาย	b	β	SE.b	t
สถานภาพ (X ₁)	.018	.012	.044	.427
ระดับการศึกษา (X ₂)	.044	.027	.047	.946
ประสบการณ์ในการทำงาน (X ₃)	.001	.015	.004	.516
สถานศึกษานขนาดกลาง (X ₄)	-.015	-.013	.045	-.357
สถานศึกษานขนาดใหญ่ (X ₅)	.041	.033	.045	.924
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X ₆)	.355	.337	.058	6.161**
คุณลักษณะของครูผู้สอน (X ₇)	.638	.579	.060	10.563**
Constant = -.080	R = .884	R ² = .781	Adjusted R ² = .775	F = 136.127**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 8 ตัวแปรที่สามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ คุณลักษณะของผู้บริหารและคุณลักษณะของครูผู้สอน กลุ่มตัวแปรทั้งหมดทุกตัวที่ใช้ในการทำนายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรตามเป็น .884 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ร้อยละ 78.1

ในการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) พบว่าการทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีตัวแปรที่สามารถทำนายได้ ดังตาราง 9

ตาราง 9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise)

ตัวทำนาย	b	β	SE.b	t
(Constant)	.022		.129	.177
คุณลักษณะของครูผู้สอน (X_7)	.647	.587	.060	10.851**
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X_6)	.344	.327	.057	6.051**
R = .882 $R^2 = .778$ Adjusted R^2 F = 476.988** SEE = .288				
Square = .777				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 9 พบว่า ตัวแปรด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน และคุณลักษณะของผู้บริหารสามารถร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยมีค่าคงที่เท่ากับ .02 ค่าสัมประสิทธิ์ ถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .647 และ .344 ตามลำดับ และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .587 และ .327 ตามลำดับ ตัวแปรทั้งสองที่ใช้ในการทำนายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรตามเป็น .882 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ร้อยละ 77.8

เมื่อนำข้อมูลที่วิเคราะห์มาเขียนเป็นสมการทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สามารถเขียนเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบและสมการในรูปคะแนนมาตรฐาน โดยมีความคลาดเคลื่อนของการทำนาย (SEE) เท่ากับ .288 และเป็นสมการที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ คือ

$$Y'_2 (\text{การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา}) = .022 + .647(X_7) + .344(X_6)$$

และสมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z'_2 (\text{การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา}) = .587(X_7) + .327(X_6)$$

ตาราง 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ แต่ละด้านที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตรด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธี Enter

ตัวทำนาย	b	β	SE.b	t
สถานภาพ (X ₁)	-.081	-.049	.064	-1.264
ระดับการศึกษา (X ₂)	-.036	-.021	.068	-.535
ประสบการณ์ในการทำงาน (X ₃)	-.006	-.045	.005	-1.167
สถานศึกษาขนาดกลาง (X ₄)	-.009	-.007	.065	-.139
สถานศึกษาขนาดใหญ่ (X ₅)	.053	.038	.066	.810
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X ₆)	.406	.354	.084	4.855**
คุณลักษณะของครูผู้สอน (X ₇)	.551	.458	.088	6.269**
Constant = .234	R = .781	R ² = .611	Adjusted R ² Square = .600	F = 59.794**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 10 ตัวแปรที่สามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ คุณลักษณะของผู้บริหารและคุณลักษณะของครูผู้สอน กลุ่มตัวแปรทั้งหมดทุกตัวที่ใช้ในการทำนายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรตามเท่ากับ .781 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตรได้ร้อยละ 61.1

ในการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) พบว่า การทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตรมีตัวแปรที่สามารถทำนายได้ ดังตาราง 11

ตาราง 11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตรด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise)

ตัวทำนาย	b	β	SE.b	t
(Constant)	.094		.187	.504
คุณลักษณะของครูผู้สอน (X_7)	.547	.455	.087	6.297**
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X_6)	.406	.354	.083	4.900**
R = .778 R ² = .605 Adjusted R ² F = 208.222** SEE = .420				
Square = .602				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 11 พบว่า ตัวแปรด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน และคุณลักษณะของผู้บริหารสามารถร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าคงที่เท่ากับ .094 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .547 และ .406 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .455 และ .354 ตามลำดับ ตัวแปรทั้งสองที่ใช้ในการทำนายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรตามเป็น .778 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตรได้ร้อยละ 60.5

เมื่อนำข้อมูลที่วิเคราะห์มาเขียนเป็นสมการทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร สามารถเขียนเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบและสมการในรูปคะแนนมาตรฐาน โดยมีความคลาดเคลื่อนของการทำนาย (SEE) เท่ากับ .420 และเป็นสมการที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ คือ

$$Y'_3 (\text{การวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร}) = .094 + .547(X_7) + .406(X_6)$$

และสมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z'_3 (\text{การวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร}) = .455(X_7) + .354(X_6)$$

ตาราง 12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ แต่ละด้านที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธี Enter

ตัวทำนาย	b	β	SE.b	t
สถานภาพ (X_1)	-.023	-.015	.052	-.449
ระดับการศึกษา (X_2)	.063	.039	.056	1.140
ประสบการณ์ในการทำงาน (X_3)	-.006	-.054	.004	-1.552
สถานศึกษาขนาดกลาง (X_4)	-.006	-.005	.053	-.130
สถานศึกษาขนาดใหญ่ (X_5)	.033	.026	.054	.618
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X_6)	.294	.279	.068	4.302**
คุณลักษณะของครูผู้สอน (X_7)	.664	.582	.072	8.972**
Constant = .270	R = .833	$R^2 = .693$	Adjusted R^2 Square = .685	F = 86.178**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 12 ตัวแปรที่สามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ คุณลักษณะของผู้บริหารและคุณลักษณะของครูผู้สอน กลุ่มตัวแปรทั้งหมดทุกตัวที่ใช้ในการทำนายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรตามเท่ากับ .833 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการปฏิบัติงาน ตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรได้ร้อยละ 69.3

ในการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) พบว่าการทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรมีตัวแปรที่สามารถทำนายได้ ดังตาราง 13

ตาราง 13 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise)

ตัวทำนาย	b	β	SE.b	t
(Constant)	.233		.153	1.520
คุณลักษณะของครูผู้สอน (X_7)	.644	.582	.071	9.083**
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X_6)	.307	.276	.068	4.308**
R = .830	$R^2 = .688$	Adjusted R^2	F = 300.550**	SEE = .343
		Square = .686		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 13 พบว่า ตัวแปรด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน และคุณลักษณะของผู้บริหารสามารถร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าคงที่เป็น .233 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .644 และ .307 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .582 และ .276 ตามลำดับ ตัวแปรทั้งสองที่ใช้ในการทำนายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรตามเป็น .830 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรได้ร้อยละ 68.8

เมื่อนำข้อมูลที่วิเคราะห์มาเขียนเป็นสมการทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร สามารถเขียนเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบและสมการในรูปคะแนนมาตรฐาน โดยมีความคลาดเคลื่อนของการทำนาย (SEE) เท่ากับ .343 และเป็นสมการที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ คือ

$$Y'_4 (\text{การดำเนินการบริหารหลักสูตร}) = .233 + .644(X_7) + .307(X_6)$$

และสมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z'_4 (\text{การดำเนินการบริหารหลักสูตร}) = .582(X_7) + .276(X_6)$$

ตาราง 14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ แต่ละด้านที่ร่วมกันทำนายความสามารถ

ในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธี Enter

ตัวทำนาย	b	β	SE.b	t
สถานภาพ (X_1)	-.035	-.023	.058	-.613
ระดับการศึกษา (X_2)	.024	.015	.061	.395
ประสบการณ์ในการทำงาน (X_3)	-.002	-.022	.005	-.583
สถานศึกษาขนาดกลาง (X_4)	.000	.000	.058	.002
สถานศึกษาขนาดใหญ่ (X_5)	.044	.035	.059	.757
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X_6)	.374	.352	.075	4.986**
คุณลักษณะของครูผู้สอน (X_7)	.530	.476	.079	6.720**
Constant = .386	R = .797	$R^2 = .635$	Adjusted R^2 Square = .625	F = 66.238**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 ตัวแปรที่สามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ คุณลักษณะของผู้บริหารและคุณลักษณะของครูผู้สอน กลุ่มตัวแปรทั้งหมดทุกตัวที่ใช้ในการทำนายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรตามเป็น .797 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลได้ร้อยละ 63.5

ในการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) พบว่าการทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลมีตัวแปรที่สามารถทำนายได้ ดังตาราง 15

ตาราง 15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise)

ตัวทำนาย	B	β	SE.b	t
(Constant)	.379		.167	2.266
คุณลักษณะของครูผู้สอน (X ₇)	.533	.479	.077	6.881**
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X ₆)	.369	.347	.074	4.988**
R = .795 R ² = .633 Adjusted R ² F = 234.187** SEE = .375				
Square = .630				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 15 พบว่า ตัวแปรด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน และคุณลักษณะของผู้บริหารสามารถร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าคงที่เท่ากับ .379 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .533 และ .369 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .479 และ .347 ตามลำดับ ตัวแปรทั้งสองที่ใช้ในการทำนายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรตามเป็น .795 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลได้ร้อยละ 63.3

เมื่อนำข้อมูลที่วิเคราะห์มาเขียนเป็นสมการทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลสามารถเขียนเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบและสมการในรูปคะแนนมาตรฐาน โดยมีความคลาดเคลื่อนของการทำนาย (SEE) เท่ากับ .375 และเป็นสมการที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ คือ

$$Y'_5 (\text{การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล}) = .379 + .533(X_7) + .369(X_6)$$

และสมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z'_5 (\text{การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล}) = .479(X_7) + .347(X_6)$$

ตาราง 16 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ แต่ละด้านที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธี Enter

ตัวทำนาย	B	β	SE.b	t
สถานภาพ (X_1)	.023	.014	.061	.376
ระดับการศึกษา (X_2)	.101	.059	.065	1.543
ประสบการณ์ในการทำงาน (X_3)	-.088	-.007	.005	-.180
สถานศึกษาขนาดกลาง (X_4)	-.017	-.013	.062	-.284
สถานศึกษาขนาดใหญ่ (X_5)	.049	.036	.063	.778
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X_6)	.322	.292	.080	4.034**
คุณลักษณะของครูผู้สอน (X_7)	.603	.520	.084	7.188**
Constant = .145	R = .786	$R^2 = .618$	Adjusted R ² = .608	F = 61.620**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 16 ตัวแปรที่สามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสรุปผลการดำเนินงานได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ คุณลักษณะของผู้บริหารและคุณลักษณะของครูผู้สอน กลุ่มตัวแปรทั้งหมดทุกตัวที่ใช้ในการทำนายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรตามเป็น .786 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสรุปผลการดำเนินงานได้ร้อยละ 61.8

ในการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) พบว่า การทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสรุปผลการดำเนินงานมีตัวแปรที่สามารถทำนายได้ ดังตาราง 17

ตาราง 17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน

ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise)

ตัวทำนาย	B	β	SE.b	T
(Constant)	.265		.179	1.485
คุณลักษณะของครูผู้สอน (X_7)	.613	.530	.083	7.408**
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X_6)	.310	.281	.079	3.925**
R = .782	$R^2 = .612$	Adjusted R^2	F = 214.670**	SEE = .401
		Square = .609		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 17 พบว่า ตัวแปรด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน และคุณลักษณะของผู้บริหาร สามารถร่วมกันทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าคงที่เท่ากับ .265 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .613 และ .310 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .530 และ .281 ตามลำดับ ตัวแปรทั้งสองที่ใช้ในการทำนายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรตามเป็น .782 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา ด้านการสรุปผลการดำเนินงานได้ร้อยละ 61.2

เมื่อนำข้อมูลทีวิเคราะห์มาเขียนเป็นสมการทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน สามารถเขียนเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบและสมการในรูปคะแนนมาตรฐาน โดยมีความคลาดเคลื่อนของการทำนาย (SEE) เท่ากับ .401 และเป็นสมการที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ คือ

$$Y'_6 (\text{การสรุปผลการดำเนินงาน}) = .265 + .613(X_7) + .310(X_6)$$

และสมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z'_6 (\text{การสรุปผลการดำเนินงาน}) = .530(X_7) + .281(X_6)$$

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาวิจัยที่สามารถทำนายและพยากรณ์ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายกอยู่ในระดับปานกลาง
2. สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหาร และคุณลักษณะของครูผู้สอนสามารถร่วมกันอธิบายและพยากรณ์ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายกได้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม ปีการศึกษา 2548 จำนวน 11 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 55 คน และครูผู้สอน จำนวน 493 คน รวมทั้งสิ้น 548 คน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารทั้งหมด จำนวน 55 คน และครูผู้สอน จำนวน 220 คน รวมทั้งหมด 275 คน และในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของครูผู้สอน จำนวน 220 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษา จำแนกตามจำนวนครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2548

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหาร ครูผู้สอน และสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามมีทั้งข้อคำถามแบบตรวจสอบคำตอบ (Checklist) และแบบปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน และแบบสอบถามเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามทั้งหมดเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปให้ประธานและกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านทำการตรวจสอบแล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน และนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของประสบการณ์ในการทำงาน คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน และความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ค่าสถิติที (t-test) แบบ One Sample Group เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษากับระดับปานกลาง

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (The Pearson Product moment Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter เพื่อศึกษาการทำนาย

ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก ด้วยตัวแปรสถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหาร และคุณลักษณะของครูผู้สอน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) เพื่อค้นหาตัวแปรและค่าพยากรณ์ที่สามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 275 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 80 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 และทำงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2

2. การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของประสบการณ์ในการทำงาน คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน และความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 275 คน มีค่าเฉลี่ยของประสบการณ์ในการทำงานเท่ากับ 18.92 ปี จากมาตราวัดระดับ 1-5 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.973 มีค่าสัมประสิทธิ์กระจาย 2.6% คุณลักษณะของครูผู้สอนเท่ากับ 3.970 ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา (\bar{X}) = 3.898 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (\bar{X}) = 3.960 ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร (\bar{X}) = 3.877 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (\bar{X}) = 3.950 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล (\bar{X}) = 3.962 และด้านการสรุปผลการดำเนินงาน (\bar{X}) = 3.933) อยู่ในระดับสูงทุกด้าน

3. การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก พบว่า ตัวแปรคุณลักษณะของครูผู้สอน คุณลักษณะของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เป็น .841 และ .882

4. การหาตัวแปรและค่าพยากรณ์ที่สามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก ด้วยตัวแปรสถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหาร และคุณลักษณะของครูผู้สอน พบว่า ตัวแปรคุณลักษณะของครูผู้สอน คุณลักษณะของผู้บริหารและสถานศึกษาขนาดกลางสามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 73.4 ตัวแปรคุณลักษณะของครูผู้สอนและคุณลักษณะของผู้บริหารสามารถทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 77.8 ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 60.5 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 68.8 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 63.3 และด้านการสรุปผลการดำเนินงานสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 61.2

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาศาสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. จากการศึกษาระดับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก พบว่า ระดับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาทุกด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และด้านการสรุปผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงกว่าระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญธรรม แก้วสาร (2539) ที่พบว่า การบริหารหลักสูตรด้านการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของมาติน เสงตระกุล (2539) ที่พบว่าการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะจังหวัดนครนายก ได้จัดอบรมสัมมนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และให้ความรู้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูผู้สอนในเรื่องการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ซึ่งในการจัดอบรมสัมมนาก็มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีข้อเสนอแนะ และได้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรตลอดมา

2. จากการศึกษาปัจจัยที่สามารถทำนายและพยากรณ์ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก พบว่า คุณลักษณะของครูผู้สอน และคุณลักษณะของผู้บริหารสามารถร่วมกันทำนาย

และพยากรณ์ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายกทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโซนาโน (Soranno, 1997) ที่พบว่า คุณสมบัติของครูผู้สอนเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติ

1.1 ผลการวิจัยนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.2 นำไปใช้เป็นข้อตระหนักให้ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องพยายามพัฒนา คุณลักษณะของครูผู้สอน และคุณลักษณะของผู้บริหาร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการอธิบาย ถึงความสามารถในกระบวนการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษากับคุณภาพของผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

2.2 ควรศึกษาการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนตามหลักสูตร การศึกษาชั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2521). *หลักสูตรใหม่ (เอกสารแนะนำหลักสูตรฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- (2545). *เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 : แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2546). *รายงานการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรจังหวัดนครนายก. (2546). *สรุปผลการสัมมนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. (เอกสารประกอบการสัมมนา)*. นครนายก: อัดสำเนา.
- กัลยานี ปฏิมาพรเทพ. (2542, เมษายน). *หลักสูตรท้องถิ่นเครื่องมือการจัดการศึกษาของชุมชน. วารสารการศึกษา. 22(7): 2-7.*
- จงจินต์ หิรัญญะสิริ. (2547). *คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จิราภรณ์ วุฒิกักดี. (2542). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จักรพรรดิ วัฒนา. (2544, 2 พฤษภาคม). *บทบาทของครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. วารสารวิทยาสาร. 100(2): 7-9.*
- จันทร์หา พรหมานนท์. (2546, มกราคม). *ปฏิรูปการศึกษา...การเตรียมความพร้อมของครูและผู้บริหารมืออาชีพ. วารสารวิชาการ. 6(1): 63-67.*
- จันทร์ทัย สุพัฒนานนท์. (2545). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนในยุคปฏิรูปการศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ออลีน เพรส.

- ชาติรี มณีโกศล. (2539). การพัฒนาหลักสูตรการวิจัยปฏิบัติการสำหรับครูประถมศึกษา. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2545). ปทานุกรมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธารอักษร.
- ธีระ ชัยยุทธธรรม. (2544, 5 กุมภาพันธ์). การเสริมสร้างความรู้สึกรู้จักเห็นคุณค่าในตนเอง. *การศึกษา กทม.* 20(5): 19-26.
- ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธนัชช การพิมพ์.
- นิโรธ นีวัตวงศ์. (2545). ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับ คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2535). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามเจริญพานิช.
- บุญธรรม แก้วสาร. (2539). การบริหารหลักสูตรประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและ หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซต.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2536). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟิงเกอร์ปรีน แอนด์ มีเดีย จำกัด.
- พันธณีย์ วิหคโต. (2546, 5 พฤษภาคม). ผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา. *วารสารวิชาการ*. 6(5): 2-10.
- เพิ่มวุช บุบผามาตะนัง. (2543, กุมภาพันธ์-มีนาคม). ครูไทยในสหัสวรรษใหม่. *วารสาร ข้าราชการครู*. 20(3): 43-46.
- ภิญโญ สาธร. (2529). *หลักการบริหารศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- มนัส บุญวงศ์. (2538). *สถิติธุรกิจ 1 พื้นฐานสถิติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วังอักษร.
- มาติน เองตระกูล. (2539). *การบริหารงานวิชาการตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชา พณิชยการของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- รัชฎาภรณ์ ทองแป้น. (2546). *ศึกษาสภาพปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและความพร้อมในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสาระภูมิศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ของโรงเรียนนาร่องทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภูมิศาสตร์) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รุจิรี ภูสาระ; และจันทราณี สงวนนาม. (2545). *การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บুদ্ধ พอยท์.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). *การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- วิทยา แสงงาม. (2541). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสอนมวยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การประถมศึกษา) มหาสารคาม: บัณฑิตศึกษา มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.
- สมนึก ปฏิปทานนท์. (2547, ตุลาคม). *คุณลักษณะของครูสังคมศึกษายุคใหม่*. *วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. 24(4): 33-37.
- สมยศ แก้วมณี. (2546). *การศึกษาปัญหาการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- สรารัฐ อินทร์ตะ. (2545, สิงหาคม). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับการพัฒนาสู่หลักสูตรสถานศึกษา ตอนที่ 1*. *ครูเชียงราย*. 13(242): 13-14.
- สวัสดิ์ ประทุมราช และคณะ. (2521). *การศึกษาความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรการฝึกหัดครู กับหลักสูตรประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ลำลี รักสุทธิ. (2544). *เทคนิควิธีการเขียนหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เรื่องแสงการพิมพ์.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร*. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วน จำกัด.
- สุภรณ์ สภาวงศ์. (2545, 1 มกราคม). *หลักสูตรใหม่นักเรียนจะเรียนรู้อย่างมีความสุขแต่มีเงื่อนไขความสำเร็จ*. *วารสารวิชาการ*. 5(1): 19-21.
- สุมิตร คุณากร. (2523). *หลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- เสาวภาคย์ แผลมเพชร. (2544). *การศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาและศักยภาพของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2545). *กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา: แนวคิดสู่ปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.
- อรนุช โพชนุกูล. (2545, 3 มีนาคม). ครูกับหน้าที่และบทบาทใหม่ที่เปลี่ยนไป. *วารสารวิชาการ*. 5(3): 43.
- Brooks. K. J. (December 1994). *The Reform of Primary Education in British: Teacher's Perceptions of the Initial Implementation of the Year 2000 Primary Program*. Dissertation Abstracts International. 55(December 1994): 1429.
- Bufarsan. F. A. (2000). *Curriculum Analysis in Teacher Preparation Programs at the College of Basic Education in Kuwait*. Digital Dissertations. (Aug 2002): 477.
- Haley. B. V. (2000). *A Study of the Relationship of School Setting and Teachers' levels of Experience to the Concerns of Teachers*. Digital Dissertations. (Dec 2002): 2110.
- Kellon. M. R. (1992). *A Case Study of Curriculum Implementation: The Bunmbu Reform (Sierra Leone)*. Dissertation Abstracts International. 31(May 1991): 978.
- Soranno. K. A. (1998). *Comparison of Perceptions of Customer-Focus and School Effectiveness Between Parents of Children in Charter Schools and Public Schools*. Dissertation Abstracts International. 58(May 1998): 4149.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก
2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน
และความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
3. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกตอนและทุกข้อตามความคิดเห็นของท่านตามความเป็นจริงที่สุด เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

นางสาวสุรรัตน์ คำฝอย
นักศึกษาปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

**ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก**

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง

1. สถานภาพ

ผู้บริหาร / ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูผู้สอน

2. ระดับการศึกษา

ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโทหรือเทียบเท่า

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

3. ประสบการณ์ในการทำงาน ปี เดือน

4. ขนาดสถานศึกษา

ขนาดเล็ก (มีนักเรียนไม่เกิน 500 คน)

ขนาดกลาง (มีนักเรียนระหว่าง 501 – 1,499 คน)

ขนาดใหญ่ (มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน

และความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความสามารถเกี่ยวกับเรื่อง
นั้น ๆ หลังข้อความตามความคิดเห็นของท่านจริง

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความสามารถ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
คุณลักษณะของผู้บริหาร						
1	มีการบริหารงานทางวิชาการได้อย่างชัดเจน					
2	มีการปรับเปลี่ยนระบบวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน					
3	มีการใช้ระบบข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการบริหารงาน					
4	มีการสร้างระบบคุณภาพให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา					

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความสามารถ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
5	มีการพัฒนาองค์กรด้วยวิธีการที่เหมาะสม					
6	มีการกำหนดภาระงานและอำนาจหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน					
7	ทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือทำงานเป็นทีม					
8	เป็นผู้นำและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี					
9	เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและวางแผนการศึกษา					
10	กำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียนโดยเน้นแผนเชิงรุก					
11	พัฒนาสถานศึกษาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา					
12	ส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายร่วมมือกันพัฒนาสถานศึกษา					
คุณลักษณะของครูผู้สอน						
13	สนใจติดตามข่าวสารต่างๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง					
14	นำความรู้ที่ได้จากการอบรมสัมมนาพัฒนางานอยู่เสมอ					
15	นำความรู้ใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
16	ใช้เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ซีดีรอมได้					
17	ใช้เทคโนโลยีต่างๆ มาพัฒนาการเรียนการสอน					
18	แนะนำให้นักเรียนค้นคว้าและผลิตชิ้นงานด้วยตนเอง					
19	จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ และเทคโนโลยีต่างๆ ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง					
20	จับประเด็นสาระสำคัญของเนื้อหาและนำมาใช้ในการเรียนการสอน					
21	สื่อสารกับนักเรียนได้ชัดเจน					
22	กำหนดคำสั่ง และคำอธิบายในใบงานได้ชัดเจน					
23	เป็นผู้ฟังที่ดี					

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความสามารถ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตรของสถานศึกษา						
24	พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและจัดทำสาระของหลักสูตร สถานศึกษา					
25	แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้อย่างเหมาะสม					
26	เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้นักเรียน ผู้ปกครอง และ ชุมชนได้รับรู้อย่างสม่ำเสมอ					
27	จัดทำข้อมูลสารสนเทศได้อย่างเป็นระบบ					
28	จัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่าง ครบถ้วน					
29	กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของการจัดการศึกษาได้อย่าง เหมาะสม					
30	กำหนดโครงสร้างหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลาเรียนได้ อย่างสมบูรณ์					
31	กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังได้อย่างเหมาะสม					
32	จัดทำคำอธิบายรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สื่อการเรียนรู้ได้ อย่างชัดเจนและจัดแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม					
33	กำหนดการวัดผลและประเมินผลได้อย่างชัดเจน					
34	บริหารงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และบุคลากรได้ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
35	มีการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการใช้สื่อ					
36	มีการวางแผนการแนะแนวให้ผู้เรียนทั้งในด้านการศึกษาต่อ อาชีพ และปัญหาด้านอื่น ๆ					
37	มีการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่าง เหมาะสม					
38	มีการกำหนดแผนปฏิบัติการและปฏิบัติตรงตามแผนที่กำหนด					
39	มีการกำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการและการบริหารทั่วไป ได้อย่างเหมาะสม					

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความสามารถ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
40	มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างมีประสิทธิภาพ					
41	ผลการประเมินคุณภาพโดยรวมโดยองค์กรภายนอกเป็นที่น่าพอใจ					
42	มีการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ					
43	มีการศึกษาปัญหาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ					
44	มีการวางแผนการนิเทศ และสร้างเครื่องมือที่นำมาใช้ในการนิเทศ ติดตามผลอย่างเหมาะสม					
45	มีการดำเนินการนิเทศเป็นไปตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ					
46	มีการรายงานสรุปผลการดำเนินงานที่ชัดเจน					
47	มีการรายงานผลการดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด					
48	มีการนำผลรายงานมาเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง					

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ
อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทร์ศิลา
ประธานสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. นายสุพล พรหมประเสริฐ
ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนนครนายกวิทยาคม
4. นางชุตีมา ทองวัฒนพร
ครูชำนาญการ โรงเรียนนครนายกวิทยาคม
5. นางสาวนัยนา พระชาติ
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสุรรัตน์ คำฝอย
วันเดือนปีเกิด	12 มกราคม 2503
สถานที่เกิด	69 หมู่ที่ 8 ตำบลปกาสัย อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	150/55 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนนครนายกวิทยาคม
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนนครนายกวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2516	ประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 จังหวัดกระบี่
พ.ศ. 2519	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนอำนวยการพนินกุล จังหวัดกระบี่
พ.ศ. 2522	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาบัญชี จากโรงเรียนนครพานิชยกรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2524	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาบัญชี จากโรงเรียนนครพานิชยกรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2532	บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาการจัดการทั่วไป จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร